

НАРЕДБА ЗА БЕЗОПАСНАТА ЕКСПЛОАТАЦИЯ И ТЕХНИЧЕСКИЯ НАДЗОР НА ПОВДИГАТЕЛНИ СЪОРЪЖЕНИЯ

В сила от 18.10.2010 г.

Приета с ПМС № 199 от 10.09.2010 г.

Обн. ДВ. бр.73 от 17 Септември 2010г., изм. и доп. ДВ. бр.103 от 28 Декември 2012г., изм. ДВ. бр.24 от 12 Март 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.88 от 24 Октомври 2014г., изм. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.10 от 5 Февруари 2021г.

Глава първа. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 1. С наредбата се уреждат:

1. изискванията за монтирането или разполагането на повдигателните съоръжения, приложими и при изработването на инвестиционните проекти на строежите, където ще функционират съоръженията, както и за безопасната експлоатация на повдигателните съоръжения;

2. редът за осъществяване на технически надзор на повдигателните съоръжения;

3. редът за вписване в регистъра по чл. 36, ал. 1 от Закона за техническите изисквания към продуктите (ЗТИП) и издаване на удостоверения на лица за поддържане, ремонтране и преустройство на повдигателни съоръжения.

Чл. 2. (1) Наредбата се прилага за следните повдигателни съоръжения:

1. товароподемни кранове;
2. товароподемни електрически колички, движещи се по надземни релсови пътища, които не са монтирани на товароподемни кранове;
3. електрически телфери, които не са монтирани на товароподемни кранове;
4. багери, предназначени за работа с кука, грайфер или електромагнит;
5. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) сменяеми товароухващащи приспособления;
6. окачени кошове за повдигане на хора;
7. подвижни работни площадки;
8. строителни и други подемници за повдигане на хора или на хора и товари, които попадат в обхвата на Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините, приета с Постановление № 140 на Министерския съвет от 2008 г. (обн., ДВ, бр. 61 от 2008 г.; попр., бр. 71 от 2008 г.; изм. и доп., бр. 48 от 2010 г.), независимо от датата на производството им и нормативния акт, определящ

устройството им, който е бил в сила към датата на тяхното производство.

(2) Наредбата се прилага и за релсовите пътища към съоръженията по ал. 1, т. 1 - 3 и 7.

Чл. 3. Наредбата не се прилага за:

1. повдигателни съоръжения, които представляват съоръжения и машини по чл. 2, ал. 2, т. 2 - 10 от Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините;

2. повдигателни съоръжения, използвани при производството на филми;

3. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) асансьори по смисъла на § 1, т. 1 от допълнителните разпоредби на Наредбата за съществените изисквания и оценяване на съответствието на асансьорите и на предпазните устройства на асансьори, приета с Постановление № 47 на Министерския съвет от 2016 г. (обн., ДВ, бр. 23 от 2016 г.; изм. и доп., бр. 87 от 2017 г.), и при експлоатацията на които се прилага Наредбата за безопасната експлоатация и техническия надзор на асансьори, приета с Постановление № 75 на Министерския съвет от 2003 г. (обн., ДВ, бр. 33 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 15 и 96 от 2005 г., бр. 40 и 70 от 2006 г., бр. 64 от 2008 г. и бр. 32 от 2009 г.);

4. строителни и други подемници само за товари;

5. малки товарни асансьори;

6. подемници за хора или за хора и товари с максимална височина на повдигане до 3 m;

7. подемници за хора или за хора и товари, движещи се по траектория, близка до парапета на стълби, и предназначени за преодоляване на стълбите;

8. индустриални кари;

9. (отм. - ДВ, бр. 88 от 2014 г.)

10. лебедки;

11. подемници, свързани с машини и предназначени изключително за достъп до работните места;

12. ескалатори.

Глава втора.

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ РАЗПОЛАГАНЕТО ИЛИ МОНТИРАНЕТО НА ПОВДИГАТЕЛНИТЕ СЪОРЪЖЕНИЯ И КЪМ ИЗРАБОТВАНЕТО НА ИНВЕСТИЦИОННИТЕ ПРОЕКТИ НА СТРОЕЖИТЕ, КЪДЕТО ТЕ ЩЕ ФУНКЦИОНИРАТ

Раздел I.

Товароподемни кранове, товароподемни електрически колички, електрически телфери, багери и подвижни работни площадки

Чл. 4. Повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 и 7 се разполагат или монтират в съответствие с инструкцията за експлоатация.

Чл. 5. (1) Стреловите кранове, предназначени за извършване на строителните и монтажните работи по чл. 2, ал. 1 от Наредба № 2 от 2004 г. за минималните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд при извършване на строителни и монтажни работи (ДВ, бр. 37 от 2004 г.), трябва да се разполагат в обекта в съответствие с проект, който трябва да съдържа:

1. изисквания за товароподемност, височина на повдигане, обseg и други технически характеристики на крановете, които ще се използват;

2. безопасни разстояния от крановете до въздушните електропроводи, до местата за движение на превозни средства или пешеходци, до съществуващите сгради и съоръжения, до строежа и до местата за складиране на товарите;

3. мерки за безопасност при монтиране и работа на крановете близо до стръмни склонове и строителни изкопи и при работа на два и повече кранове на един обект;

4. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) изисквания към сменяемите товароухващащи приспособления, които ще се използват, графичните схеми за окачване на товарите, разположението на транспортните пътища и схема на местата за складиране на товарите;

5. строителен ситуационен план;

6. мерки и изисквания за осигуряване безопасна експлоатация на товароподемните кранове при извършване на строителните и монтажните работи;

7. копие от заповед на ползвателя на крановете за определяне на отговорните лица по чл. 55, т. 1;

8. схема на местата за разполагане на товароподемните кранове;

9. схема на местата за разтоварване, товарене и складиране на товари с товароподемните кранове и извършване на изпитванията им;

10. схема за захранване с електрически ток на товароподемните кранове, когато те се задвижват с електричество;

11. схема и график за работа на временното изкуствено осветление на строителната площадка в местата по т. 8 и 9 - за кранове, които ще се експлоатират през тъмната част на денонощието.

(2) Разполагането на стрелови кранове, монтирани на автомобили или на самоходни или несамоходни шасита, с които ще се монтират или демонтират машини или съоръжения с маса под 80 на сто от максималната товароподемност на крана за съответната товарна характеристика, може да се извършва без проект по ал. 1.

Чл. 6. Подвижните работни площадки стрелови тип, монтирани на автомобили или на самоходни и несамходни шасита, трябва да се разполагат така, че да се осигури разстояние не по-малко от 1 m между сградите, машините, съоръженията, складираните товари или други неподвижно закрепени предмети и въртящите се части на площадките, които са на височина до 2,5 m от нивото, на което са разположени площадките.

Чл. 7. (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 3 трябва да се разполагат или монтират така, че да се осигури:

1. при повдигането на товара да не се допуска предварителното му придвижване при наклонено положение на товароподемните въжета;
2. при преместването на товара вертикалното разстояние между най-ниската част на товара и най-високата част на намиращите се по пътя му сгради, предмети, машини, съоръжения и други да бъде не по-малко от 0,5 m;
3. разстоянието от сгради, машини, съоръжения, складираните товари или други неподвижно закрепени предмети до въртящите се части на кранове стрелови тип, монтирани на автомобили или на самоходни или несамходни шасита или на багери, които са на височина до 2,5 m от нивото, на което са разположени или монтирани повдигателните съоръжения, да бъде не по-малко от 1 m;
4. възможност за извършване на изпитванията по чл. 113 и 114 на стационарните и придвижващите се по релсов път товароподемни кранове;
5. пътека с широчина над 0,8 m за придвижване на лицата, управляващи товароподемни кранове от пода или от нивото на околния терен;
6. безопасен достъп до всичките им части и възможност за извършване на прегледи и ремонти.

Чл. 8. (1) Разстоянията между товароподемни кранове, придвижващи се по релсови пътища, до елементи на сгради, машини, съоръжения и неподвижно закрепени предмети трябва да бъдат не по-малки от:

1. 0,1 m - от най-високата част на товароподемния кран до тавана на сградата, до долния ред на покривните ферми или предмети, закрепени към тях, и до най-долната точка на машини и съоръжения, монтирани над крана;
2. 0,1 m - от най-издадените части на страничната повърхност на товароподемния кран, които са на височина над 2 m от пода или околния терен, до колоните или стените на сградата, машини, съоръжения или перила на стълби или площадки; разстоянието се измерва при симетрично разположени спрямо релсите ходови колела на крана;
3. 2 m - от най-ниската точка на гредата на крана, кабината му за управление

или товарозахващащия орган, намиращ се в горно положение, до пода или нивото на околния терен - в зоните, в които по време на работа на крана е възможно да има хора;

4. 0,1 m - от най-ниската точка на гредата на крана, кабината му за управление или товарозахващащия орган, намиращ се в горно положение, до най-високата точка на намиращите се под него машини, съоръжения или предмети;

5. 0,6 m - от най-издадените части на страничната повърхност на товароподемния кран, които са на височина до 2 m от пода или околния терен, до колоните или стените на сградата, машини, съоръжения или перила на стълби или площадки - в зоните, в които по време на работа на крана е възможно да се намират хора;

6. 2 m - по вертикала от конзолата на противотежестта или противотежестта, разположена под конзолата на кулов кран, до площадките, на които е възможно да се намират хора по време на работа на крана.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.)

Чл. 9. (1) Не се допуска разстоянието от най-близката опора или колело на стрелови кран или подвижна работна площадка стрелови тип, монтирана на автомобил или на самоходно и несамходно шаси, или от верига на багер до горния ръб на земни откоси и изкопи да бъде по-малко от определеното в приложение № 1.

(2) При дълбочина на изкопа над 6 m или при невъзможност да се спазят разстоянията по ал. 1 изкопът трябва да се укрепи в съответствие с предвиденото в проекта по чл. 5, ал. 1.

Чл. 10. Разстоянията между стационарно монтирани товароподемни кранове и елементи на сгради, машини, съоръжения и неподвижно закрепени предмети трябва да бъдат не по-малки от:

1. 0,1 m - от най-издадените части на страничната повърхност на товароподемния кран, които са на височина над 2 m от пода или от околния терен, до колоните или стените на сградата, машини, съоръжения или перила на стълби или площадки;

2. 0,6 m - от най-издадените части на страничната повърхност на товароподемния кран, които са на височина до 2 m от пода или от околния терен, до колоните или стените на сградата, машини, съоръжения или перила на стълби или площадки - в зоните, в които по време на работа на крана е възможно да се намират хора;

3. 0,1 m - от най-високата част на товароподемния кран до тавана на сградата, до долния ред на покривните ферми или предмети, закрепени към тях, и до най-долната точка на машини и съоръжения, монтирани над крана.

Чл. 11. Разстоянията между повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 2 и 3, придвижващи се по релсови пътища, до елементи на сгради, машини, съоръжения и неподвижно закрепени предмети трябва да бъдат не по-малки от:

1. 2 m - от най-ниската точка на товароухващия орган, намиращ се в горно положение, до пода или до нивото на околния терен - в зоните, в които по време на работа на повдигателното съоръжение е възможно да има хора;

2. 0,1 m - от най-ниската точка на товароухващия орган, намиращ се в горно положение, до най-високата точка на намиращите се под него машини, съоръжения или предмети.

Чл. 12. (1) Допуска се монтиране на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 3 за повдигане и сваляне на товари през отвор на етажна плоча на сграда само ако едното помещение е разположено непосредствено над другото и мястото на поставяне на товара на долната плоча и отвора за спускане над него са в една вертикална равнина.

(2) Отворът в етажната плоча по ал. 1 трябва да е ограден със стационарна ограда с височина, не по-малка от 1 m, и с плътна обшивка в долния край с височина 0,1 m. Под отвора трябва да има светлинна или звукова сигнализация за наличието на товар и табела с надпис "Забранено присъствието на хора под товара".

(3) Алинея 1 се прилага само за повдигателни съоръжения, монтирани на релсови пътища.

Чл. 13. Повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 3 и 7 могат да се монтират или разполагат върху строителни конструкции само ако техните елементи са оразмерени да поемат усилията от възникващите при експлоатацията на повдигателните съоръжения динамични и статични натоварвания.

Чл. 14. Не се допуска монтирането или разполагането на повдигателни съоръжения в места, в които може да се образува потенциално експлозивна атмосфера, ако производителят им не е предвидил в инструкцията за експлоатация, че могат да работят в такава атмосфера.

Чл. 15. Стреловите кранове, които се разполагат на опори, и подвижните работни площадки стрелови тип, монтирани на автомобили или на самоходни или несамоходни шасита, трябва да се разполагат само на почва, която няма да се слегне от натоварването, предадено ѝ от опорите на повдигателното съоръжение, а мястото, на което се разполагат, трябва да е с наклон, по-малък от посочения в инструкцията за експлоатация.

Чл. 16. Товароносимостта на почвата, върху която могат да се разполагат или монтират повдигателни съоръжения, се определя съгласно изискванията на инструкцията за експлоатация.

Чл. 17. Не се допуска монтирането или разполагането над сгради или места (с изключение на плавателните съдове), в които постоянно пребивават хора, на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, при които захващането на товара става с електромагнит или грайфер.

Чл. 18. (1) При монтиране на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 2 и 3 с автоматично или полуавтоматично управление трябва да се осигури безопасно разстояние от транспортирания товар до елементите на сгради, машини, съоръжения и други предмети, което да не позволява досег между сградите, машините, съоръженията или предметите и транспортирания товар.

(2) Проходите и пътищата за преминаване на хора по пътя на придвижване на повдигателното съоръжение по ал. 1 трябва да са защитени с предпазни съоръжения за задържане на възможен падащ товар.

Чл. 19. Стационарно монтираните повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 3 и релсовите пътища, по които се придвижват повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 3 и 7, трябва да бъдат заземени.

Чл. 20. (1) Когато е предвидено в сграда да се монтира стоящ мостов кран с група на режим на работа К 7, К 8 или К 9 по БДС 16570-86 "Техника на безопасността. Кранове товароподемни. Класификация по режими на работа" или в сграда денонощно и непрекъснато на един релсов път да работят два или повече кранове с група на режим на работа К 6 по същия стандарт, по дължината на релсовия път от двете му страни трябва да има пътеки. Пътеките трябва да са оградени с парапети или стени.

(2) На естакадите на крановете по ал. 1 трябва да има пътеки за преминаване по дължината на релсовия път от двете му страни независимо от режима на работа на крановете. Пътеките трябва да имат парапети с височина не по-малко от 1 m и да са оградени с плътна обшивка в долната част с височина 0,1 m.

(3) Широчината на пътеките по ал. 1 и 2 трябва да е не по-малка от 0,5 m, а височината на проходите над тях - не по-малка от 1,8 m.

Чл. 21. В сградите, в които няма пътеки и площадки за обслужване на крановете, трябва да се осигурят ремонтни площадки, осигуряващи удобен и безопасен

достъп до механизмите и електрообзавеждането на крановете, или подвижни работни площадки.

Чл. 22. На двугредовите мостови кранове, управлявани от кабина, трябва да се монтират площадки с парапет за обслужване на главните тролейни проводници и токоприемниците, ако те са разположени по-ниско от пътеката по дължината на релсовия път на крана.

Чл. 23. (1) За качване в кабините за управление на мостови кранове, конзолни крайстенни придвижващи се кранове и товароподемни електрически колички, придвижващи се по надземни релсови пътища, се монтират входни площадки с неподвижни стълби. Височината от пода на площадките до най-ниските точки на таванната конструкция трябва да е не по-малка от 1,8 m.

(2) Площадките по ал. 1 могат да се монтират до 0,25 m под нивото на пода на кабината. Хоризонталното разстояние между входната площадка и прага на кабината при спиране на крана до площадката трябва да е не по-малко от 0,06 m и не по-голямо от 0,15 m.

Чл. 24. Когато по конструктивни или производствени причини не могат да се монтират входни площадки по чл. 23, ал. 1, влизането в кабините за управление на мостови кранове може да става през врата на парапета на моста, която трябва да има електрическа блокировка за автоматично прекъсване на електрическото захранване на крана, и при условие че тролейните проводници, захранващи товарния електромагнит, са оградени или разположени в недостъпно за допиране място.

Чл. 25. Стълбите до входните и ремонтните площадки и до пътеките, разположени по дължината на релсовия път, трябва да са в съответствие с инструкцията за експлоатация.

Чл. 26. Лицето, което е монтирало повдигателното съоръжение по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 3, е длъжно да представи на ползвателя:

1. протокол, удостоверяващ, че защитата от напрежение при допир и резултатите от измерването на съпротивленията на заземителните уредби и на изолацията на електропроводите съответстват на изискванията на Наредба № 3 от 2004 г. за устройството на електрическите уредби и електропроводните линии (ДВ, бр. 90 и 91 от 2004 г.);

2. протокол от измерване на размерите на релсовия път;

3. акт за приемане и предаване на бетонни, стоманобетонни или други

фундаменти, на които са монтирани стационарни кранове, съгласно приложение № 8 от Наредба № 3 от 2003 г. за съставяне на актове и протоколи по време на строителството (ДВ, бр. 72 от 2003 г.);

4. акт за предаване и приемане на машини и съоръжения съгласно приложение № 9 към Наредба № 3 от 2003 г. за съставяне на актове и протоколи по време на строителството;

5. акт за приемане на конструкцията съгласно приложение № 14 към Наредба № 3 от 2003 г. за съставяне на актове и протоколи по време на строителството - за кранове, чийто релсов път е монтиран на строителни конструкции.

Раздел II. Релсови пътища

Чл. 27. (1) Проектът за монтиране на релсови пътища на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 3 и 7 трябва да съдържа:

1. изчисления на релсовия път за натоварванията, възникващи при работата и при изпитванията по чл. 113 и 114 на повдигателните съоръжения;

2. максимални допустими стойности на общия надлъжен наклон, еластичното слягане под ходовите колела и допуски за междурелсието и за разликата между нивата на главите на релсите;

3. тип на релсата, начини за свързване на релсите помежду им и към траверсите, гредите или панелите, хлабина между релсите, наличие на подложки под релсата, конструкция и начин за монтирането на релсите;

4. тип, сечения и дължини на траверсите, гредите или панелите, разстояние между траверсите;

5. вида на материалите и размерите на баластрения слой, на гредите или на панелите;

6. допустим минимален радиус на кривата на криволинейните участъци на пътя;

7. конструкция на крайните опори;

8. начин за заземяване на релсовия път;

9. начин за отводняване на релсовия път - за кулови и козлови кранове;

10. място на домукване на крана в неработно положение - за кранове на открито.

(2) Проектните решения в проекта по ал. 1 трябва да съответстват на инструкцията за експлоатация.

(3) Когато в инструкцията за експлоатация не са посочени допустимите отклонения от размерите на релсовите пътища, максимално допустимите отклонения трябва да съответстват на определените в приложения № 2 и 3.

(4) Преди монтиране на кран върху съществуващ релсов път трябва да се извършат изчисленията по ал. 1, т. 1.

(5) Лицата, които монтират релсовите пътища, трябва да спазват проектните решения, предвидени в проекта по ал. 1.

Чл. 28. Релсови пътища, които имат стрелки или обръщателни кръгове и преходи за преминаване на повдигателното съоръжение или на неговата количка от един релсов път на друг, се монтират при спазване на следните изисквания:

1. за предотвратяване на разединението на две съединени релси или на разединението на релсата на релсовия път и релсата на стрелката или обръщателния кръг се поставят застопоряващи устройства, които сигурно да задържат двете съединени релси една срещу друга; тези устройства трябва да имат електрическа блокировка против придвижване на повдигателното съоръжение или на неговата количка при незастопорено устройство, като за механизмите с ръчно задвижване електрическата блокировка може да се замени с механична;

2. разединяемите участъци на релсовия път и релсите на стрелките и обръщателните кръгове трябва да имат автоматично действащи устройства против изпадане на повдигателното съоръжение или на неговата количка от релсовия път;

3. напрежението на тролейните проводници на повдигателното съоръжение, на проводниците на механизмите за управление на стрелките и на електроапаратите на блокиращите устройства се подава посредством общ прекъсвач.

Чл. 29. Начините за свързване на релсите помежду им и към траверсите, гредите или панелите трябва да не позволяват при придвижване на повдигателното съоръжение релсите да имат надлъжно или напречно изместване.

Чл. 30. При свързване на релсите към траверсите, гредите или панелите чрез заваряване трябва да бъде изключена възможността от настъпване на остатъчни деформации в елементите на релсовите пътища вследствие на топлинното им разширение.

Раздел III.

Строителни подемници за повдигане на хора или на хора и товари

Чл. 31. (1) Строителните подемници се монтират в съответствие с инструкцията за експлоатация.

(2) Лицата, които монтират строителни подемници, трябва да спазват инструкцията за експлоатация.

(3) Когато в инструкцията за експлоатация не са регламентирани пространства за безопасна работа на персонала, те трябва да бъдат:

1. не по-малки от:

а) 0,08 m - за хоризонталното разстояние между прага на кабината на

подемника и защитните прегради;

б) 1,8 m - над покрива на кабината;

в) 0,7 m дължина и 1,8 m височина - свободно пространство пред таблото за управление;

г) 0,3 m - над повдигателния механизъм;

2. не по-големи от:

а) 0,2 m - за хоризонталното разстояние между прага на кабината на подемника и защитните прегради;

б) 0,05 m - хоризонталното разстояние между прага на кабината и прага на вратата на товарната площадка.

Чл. 32. (1) Пространството, в което се движи кабината на строителния подемник, се огражда в съответствие с инструкцията за експлоатация.

(2) Когато в инструкцията за експлоатация не са посочени изисквания за ограждането, пространството, в което се движи кабината на строителния подемник, се огражда с неподвижни защитни прегради:

1. по цялата височина откъм входовете към кабината;

2. от всички страни на най-долната товарна площадка с височина на защитната преграда, не по-малка от 2,5 m;

3. откъм местата с възможен достъп на хора с височина на защитната преграда, не по-малка от 2 m.

(3) Не се допуска под пространството, в което се движи кабината или противотежестта, да има помещения или проходи, през които преминават хора.

Раздел IV.

Други подемници за хора или хора и товари

Чл. 33. (1) Подемниците се монтират в съответствие с инструкцията за експлоатация.

(2) Лицата, които монтират подемници, трябва да спазват инструкцията за експлоатация.

Чл. 34. Подемниците се монтират във:

1. шахта, която е пространство от сграда, в което се движат кабината и/или противотежестта на подемника;

2. собствена носеща шахта, която не е елемент на сградата.

Чл. 35. (1) Шахтата по чл. 34, т. 1 трябва да съответства на изискванията в

инструкцията за експлоатация на подечника. Ако в инструкцията не са посочени такива изисквания, шахтата трябва да отговаря на изискванията на ал. 2 - 10.

(2) Шахтата се проектира с плътни стени, под и таван. Отвори се предвиждат:

1. за шахтени врати;
2. за аварийни врати и люкове за проверка;
3. за отвеждане на газове и дим в случай на пожар;
4. за вентилация;
5. между шахтата и машинното помещение или помещението за ролките;
6. в разделителните прегради между подемниците.

(3) Шахтата може да не е напълно оградена, ако:

1. това е предвидено в инструкцията за експлоатация;
2. пространството, в което се движи подежникът, е оградено така, че подвижните части на подечника да не са достъпни за хора.

(4) Максималните допустими отклонения от вертикала на шахтата са под $\pm 0,025$ m.

(5) Шахтата се проектира така, че да издържа на натоварванията, създавани от:

1. повдигателния механизъм;
2. направляващите елементи при задействане на захващания механизъм;
3. ексцентрично разположен товар в кабината;
4. действието на буферите при въздействието на устройството срещу отскачане на опъващото устройство на уравновесяващите въжета;
5. товарене и разтоварване на кабината и др.

(6) Шахтата се изгражда така, че да издържа без остатъчна деформация натоварване 300 N, равномерно разпределено на площ $0,0005$ m², при което еластичната деформация е не по-голяма от 0,015 m.

(7) Подът на шахтата под буферите на кабината или под хидравличния цилиндър се проектира така, че да издържа на четирикратната статична сила, създавана от масата на напълно натоварена кабина, а подът на шахтната яма под буферите на противотежестта или под зоната на движение на уравновесяващия товар трябва да издържа на четирикратната статична сила, създавана от масата на противотежестта или от масата на уравновесяващия товар.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Шахтата трябва да има постояннодействаща вентилация.

(9) Когато шахтата има части, които са под нивото на околния терен, те се защитават от проникване на вода.

(10) Подът на шахтата, под който има помещения за пребиваване на хора, трябва да е оразмерен така, че да издържа на удар при падане на противотежестта на подечника от най-високата точка на шахтата.

Чл. 36. (1) В шахтите по чл. 34, т. 1 и 2 и в машинното помещение не трябва да

се разполагат:

1. електрически проводници, които не са част от подемяника;
2. газопроводи, водопроводи, тръби на канализацията и други проводни;
3. съоръжения и машини, които не са част от подемяника.

(2) В машинното помещение и в шахтата по чл. 34, т. 1 се монтира постоянно осветление.

Чл. 37. (1) Машинното помещение на подемяниците трябва да бъде с височина, не по-малка от 2 m.

(2) Машинното помещение трябва да има постояннодействаща вентилация.

(3) Между задвижващия механизъм, монтиран в машинното помещение, и други машини и съоръжения или стените на помещението трябва да има разстояние, не по-малко от 0,6 m.

(4) Машинното помещение се проектира с метални врати с минимални размери 0,6 m на 1,8 m, които се заключват и отварят навън.

(5) Отворите за преминаване на въжета в пода на машинното помещение трябва да са оградени с реборд с височина над 0,05 m.

Глава трета.

БЕЗОПАСНА ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ПОВДИГАТЕЛНИТЕ СЪОРЪЖЕНИЯ

Раздел I.

Поддържане, ремонтване и преустройство

Чл. 38. Преди пускането в експлоатация на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 и 6 - 8, за които има наредби по чл. 7 от ЗТИП и на които е извършено преустройство, което е довело до изменение на:

1. конструкцията на повдигателното съоръжение, при което се променят техническите му характеристики и се повишават или преразпределят натоварванията в елементите му или се намалява товарната или собствената устойчивост, или

2. задвижването на повдигателното съоръжение, или

3. мястото или начина на управление на повдигателното съоръжение, или

4. модела или типа на защитните елементи,

лицето, което е извършило преустройството, трябва да извърши оценяване на съответствието на преустроеното съоръжение със съществените изисквания, определени в приложимата наредба по чл. 7 от ЗТИП.

Чл. 39. (1) Ремонтът на повдигателните съоръжения и тяхното преустройство извън случаите по чл. 38 трябва да се извършва по техническа документация, която

съдържа:

1. обяснителна записка за приетите проектни решения;
2. резултатите от изчисленията, обосноваващи приетите проектни решения, когато са необходими;
3. работни чертежи и схеми на елементите или възлите, които ще се заменят или ремонтират, за да се проверят изчисленията по т. 2;
4. данни за материалите, които ще се използват за изработване на елементите или възлите на повдигателните съоръжения, които ще се заменят или ремонтират;
5. вида и обема на безразрушителния контрол на неразглобяемите съединения и/или елементите на повдигателното съоръжение;
6. вида и обема на изпитванията и изследванията, които трябва да се извършат при ремонта;
7. допустимите нива на качество според заваръчните несъвършенства на неразглобяемите съединения;
8. чертежи на управляващите вериги, ако те ще бъдат преустроени;
9. списък на стандартите, които са приложени.

(2) Когато се заменят елементи и възли по чл. 108, ал. 1, т. 6, буква "а" или "б", произведени от производителя на повдигателното съоръжение или по негова документация, при ремонта не се изисква техническата документация по ал. 1. В този случай елементите или възлите трябва да са придружени с документ за качество на производителя.

Чл. 40. (1) Лицата, които извършват ремонт или преустройство на повдигателни съоръжения по чл. 39, трябва да съставят и съхраняват не по-малко от 10 години техническото досие за всяко ремонтирано или преустроено съоръжение. Техническото досие трябва да съдържа:

1. копие от документацията по чл. 39, ал. 1 и/или документите за качество по чл. 39, ал. 2;
2. копие от процедурите за изпълнение на неразглобяемите съединения;
3. копия от документите за правоспособност и одобрението на персонала, изпълнил неразглобяемите съединения;
4. сертификати за оценка на неразглобяемите съединения;
5. протоколи от извършените изпитвания;
6. документи, удостоверяващи извършването на статично и динамично изпитване след ремонт или замяна на елементи от носещите конструкции или смяна на носещи елементи, механизми за повдигане, товароподемни куки, въжета за повдигане или ролкови блокове - за повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 7;
7. документи, удостоверяващи извършването на статично и динамично изпитване след ремонт или замяна на повдигателен механизъм, носещи въжета и приспособленията за тяхното окачване, ограничител на скоростта и хващачи - за повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8.

(2) Лицата по ал. 1 са длъжни след завършване на ремонта или преустройството да предадат на ползвателя на съоръжението два екземпляра от документите по ал. 1, т. 1, 3 - 7.

(3) Лицата по ал. 1 са длъжни при поискване да предоставят техническото досие на служителите на Главна дирекция "Инспекция за държавен технически надзор" (ГД "ИДТН") в Държавната агенция за метрологичен и технически надзор (ДАМТН).

Чл. 41. (1) Техническата документация за ремонт трябва да бъде съобразена с предназначението на повдигателните съоръжения и с предвидимите условия на експлоатацията им, като се вземат под внимание следните фактори:

1. честотата на работа при натоварвания, близки до номиналните;
2. комбинацията от натоварвания, които могат да предизвикат катурване на крана - за стрелови кранове;
3. инерционните натоварвания;
4. натоварванията при статичните изпитвания;
5. температурата на околната среда;
6. режима на работа;
7. натоварванията, предизвикани от ветровото и сеизмичното натоварване;
8. натоварванията при динамичните изпитвания, извършвани с товар;
9. пълното или частичното прекъсване на енергозахранването;
10. средата, в която работят.

(2) Натоварванията, които могат да действат по едно и също време, трябва да се отчитат, като се вземе предвид вероятността от едновременното им действие.

Чл. 42. (1) При ремонт и преустройство стойностите на използваните коефициенти на сигурност не трябва да са по-малки от стойностите на коефициентите, използвани в техническата документация за производство на съоръжението.

(2) Когато коефициентите, използвани в техническата документация за производството на съоръжението, не са известни, трябва да се използват коефициентите, посочени в Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините и/или в хармонизираните стандарти по чл. 6, ал. 2 от същата наредба.

Чл. 43. (1) Материалите, които се използват за ремонт на повдигателните съоръжения, трябва:

1. да имат свойства, съответстващи на условията за експлоатация и изпитване, да са достатъчно пластични и жилави и да са подбрани така, че да не се допусне крехко разрушаване;

2. да са устойчиви на умора и стареене;
3. да притежават добра заваряемост;
4. да съответстват на българските стандарти.

(2) Материали, произведени и/или пуснати на пазара в друга държава - членка на Европейския съюз, в Турция или в държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, могат да се използват за ремонт на повдигателни съоръжения, ако производителят на материалите е предвидил употребата им при условията, при които се предвижда да работи ремонтираното повдигателно съоръжение.

Чл. 44. Лицето, извършващо ремонт на повдигателните съоръжения, трябва да осигури съответствието на използваните материали с предвидените в техническата документация по чл. 39, ал. 1 и да удостовери съответствието посредством документ за качество.

Чл. 45. (1) Не се допуска наваряване с метал на дефекти на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1, 4, 6 и 7.

(2) Допуска се наваряване на ходовите колела на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 и 2.

(3) Заваръчните процедури за наваряване се квалифицират по реда на БДС EN ISO 15614 - 7.

Чл. 46. (1) Заварените съединения на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1, 4, 6 и 7 трябва да са изпълнени в съответствие с процедури, специфицирани и квалифицирани по реда на БДС EN ISO 15607 и/или БДС EN ISO 15613, и/или приложимата част на БДС EN ISO 15614.

(2) Заварените съединения трябва да се изпълняват от персонал, одобрен от нотифициран орган, или от лице, акредитирано от член на Европейската организация за акредитация да извършва сертификация на персонал за изпълнение на неразглобяеми съединения.

Чл. 47. Изпитванията без разрушаване и оценяването на заварените съединения на ремонтираните повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1, 4, 6 и 7 трябва да се извършват от орган за контрол, акредитиран от член на Европейската организация за акредитация.

Чл. 48. (1) Обемът и видът на изпитванията без разрушаване на заварените съединения на ремонтираните повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1, 4, 6 и 7

трябва да съответстват на техническата документация за производството им. Когато те не са известни, обемът и видът на изпитванията без разрушаване трябва да съответстват на приложимите за съответното съоръжение български стандарти или други стандарти, осигуряващи еквивалентно ниво на безопасност.

(2) Критериите за оценка на годността на заварените съединения трябва да съответстват на критериите, използвани при производството на повдигателното съоръжение, а ако те не са известни - на критериите, посочени в приложимите за съоръжението български стандарти или други стандарти, осигуряващи еквивалентно ниво на безопасност.

Чл. 49. Когато на повдигателни съоръжения е извършен ремонт на елементи или възли по чл. 40, ал. 1, т. 6 или 7, трябва да се извършва статично и динамично изпитване по чл. 113 и 114.

Чл. 50. (1) Лицето, което извършва ремонт или преустройство по чл. 39, трябва да осигури спазването на предвиденото в документацията по чл. 39, ал. 1 и на изискванията на чл. 45 - 49.

(2) Изпитванията и оценяването по чл. 47 и изпитванията по чл. 49 трябва да се документират.

Чл. 51. (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Не се допуска товароподемни кранове, движещи се по релсови пътища, които се управляват от кабината, да се преустройват за управление от пода, ако номиналната им скорост на придвижване превишава 0,8 m/s.

Чл. 52. При поддръжката на повдигателните съоръжения трябва да се използват само защитни елементи, специфицирани в инструкцията за експлоатация.

Чл. 53. (1) Лицата, които поддържат или ремонтират повдигателни съоръжения при извършване на дейността си, трябва да спазват инструкцията за експлоатация.

(2) Лицата, които поддържат или ремонтират повдигателни съоръжения, са длъжни да вписват в ремонтен дневник всички извършени дейности по поддръжката и ремонта на повдигателните съоръжения.

(3) Лицата, които поддържат или ремонтират повдигателни съоръжения, са длъжни да извършват функционални проверки за изправността и действието на съоръженията съгласно приложение № 4 и да записват резултатите от тях в ремонтния дневник по ал. 2.

(4) (Нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Лицата, които поддържат, ремонтират или преустройват повдигателни съоръжения с хидравлично задвижване, най-малко веднъж на 2 години извършват проверка на нивото на чистотата на флуида на елементите им и документират проверката с протокол. Същите лица са длъжни да поддържат нивото на чистота на флуида съгласно инструкцията за експлоатация, а в случаите, когато в нея не е предвидено такова - съгласно приложение № 8. При наличието на хидравлични елементи с различно ниво на чистота се приема най-високото ниво на чистотата на флуида.

(5) (Нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г., в сила от 01.01.2016 г.) Лицата, които поддържат или ремонтират повдигателни съоръжения, са длъжни да уведомят съответния регионален отдел на ГД "ИДТН", когато установят, че ползватели на съоръжения не са поискали отстраняването на неизправности в 30-дневен срок от констатирането им.

(6) (Нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) Лицата, които поддържат или ремонтират повдигателни съоръжения, са длъжни незабавно да уведомят писмено съответния регионален отдел на ГД "ИДТН" за всяко установено от тях неспазване на изискванията на чл. 55 от ползвателите на повдигателни съоръжения.

(7) (Нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г., в сила от 01.01.2016 г., отм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.).

Чл. 53а. (Нов - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Органите за технически надзор са длъжни да въвеждат в изградена от ДАМТН компютризирана информационна система информация за всички извършени дейности по ремонтране и преустройство на повдигателните съоръжения.

Раздел II.

Експлоатация на повдигателните съоръжения

Чл. 54. (1) Ползвателят е длъжен да допуска експлоатацията на повдигателни съоръжения само когато съответствието им със съществените изисквания е удостоверено с декларация за съответствие и маркировка за съответствие съгласно приложимите за съоръженията наредби по чл. 7 от ЗТИП.

(2) Ползвателят и лицата, които управляват повдигателните съоръжения, трябва да спазват изискванията на инструкцията за експлоатация.

Чл. 55. Ползвателят на повдигателни съоръжения е длъжен:

1. да определи едно или повече лица, които да отговарят за безопасната експлоатация на съоръженията и да го представляват пред органите за технически надзор; това изискване не се прилага за съоръженията, намиращи се в жилищни сгради;

2. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) да възлага управлението

на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1, 4 и 7 само на лица, притежаващи съответната степен на правоспособност съгласно Наредба № 1 от 2002 г. за условията и реда за придобиване и признаване на правоспособност за упражняване на професии по управление на товароподемни кранове и подвижни работни площадки (обн., ДВ, бр. 28 от 2002 г.; изм. и доп., бр. 39 от 2006 г.), или на обучени съгласно т. 3 лица;

3. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) да установи ред и да осигури обучението на лицата, които управляват повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1, 2, 3 и 7, за управлението на които не се изисква правоспособност съгласно Наредба № 1 от 2002 г. за условията и реда за придобиване и признаване на правоспособност за упражняване на професии по управление на товароподемни кранове и подвижни работни площадки; редът и обучението трябва да се документират;

4. да предостави срещу подпис на отговорните лица по т. 1 и на ръководния и обслужващия персонал инструкцията за работа по чл. 46, ал. 1, т. 2 от ЗТИП;

5. да осигури поставянето в кабината на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8 указания за ползване;

6. да осигури поддържането, ремонтирането и преустройването на повдигателните съоръжения да се извършва само от лица, които са вписани в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП като лица, осъществяващи тези дейности;

7. да сключи писмен договор за поддържането на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1, 4, 6 - 8 с лице, вписано в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП, и да не допуска експлоатацията им, когато няма сключен такъв договор; това не се прилага, ако ползвателят сам е вписан в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП като лице, което поддържа такива повдигателни съоръжения;

8. да не допуска поддържането, ремонтирането и преустройването на повдигателни съоръжения от лица, които не са вписани в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП като лица, осъществяващи тези дейности;

9. да не допуска извършването на ремонт на повдигателни съоръжения без документацията по чл. 39, ал. 1 или ако тя не е заверена съгласно чл. 99;

10. да не допуска монтирането на повдигателни съоръжения без инвестиционен проект или ако проектът не е заверен съгласно чл. 98;

11. да не допуска разполагането на стрелови кранове без проект по чл. 5, ал. 1 или при неспазване на проекта;

12. да не допуска разполагането или монтирането на повдигателни съоръжения в нарушение на изискванията на глава втора;

13. да не допуска до работа с повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1, 4 и 7 персонал, който не притежава съответната степен на правоспособност съгласно Наредба № 1 от 2002 г. за условията и реда за придобиване и признаване на правоспособност за упражняване на професии по управление на товароподемни кранове и подвижни работни площадки или не е обучен съгласно т. 3;

14. да не допуска до работа с повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 5 и 6 лица, които не са преминали инструктаж по чл. 58, ал. 1;

15. да не допуска експлоатацията на повдигателни съоръжения, които не са регистрирани пред органите за технически надзор или не им е извършен технически преглед по чл. 108, ал. 1, т. 1 - 7;

16. да не допуска експлоатацията на повдигателни съоръжения, когато в акта за първоначален технически преглед или в ревизионен акт е вписано заключение, че съоръжението не е годно за безопасна експлоатация.

Чл. 56. (1) Отговорните лица за безопасната експлоатация на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 6 са длъжни:

1. да не допускат до работа с повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 и 4 персонал, който не притежава съответната степен на правоспособност съгласно Наредба № 1 от 2002 г. за условията и реда за придобиване и признаване на правоспособност за упражняване на професии по управление на товароподемни кранове и подвижни работни площадки или не е обучен съгласно чл. 55, т. 3;

2. да не допускат работата на повдигателните съоръжения, ако при проверката по т. 5 са установили, че:

а) лицата, окачващи товарите към повдигателните съоръжения, не са преминали инструктаж по чл. 58, ал. 1;

б) съоръженията се поддържат от лице, което не е вписано в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП, или не е сключен писмен договор за поддържане на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1, 4 и 6 от лице, вписано в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП;

в) съоръжението не е регистрирано от орган за технически надзор или не му е извършен първоначален технически преглед;

г) не е извършен периодичен технически преглед на съоръжението в сроковете по чл. 108, ал. 1, т. 2 или 3;

д) стрелови кран е разположен без проект по чл. 5, ал. 1 или проектът не е спазен при разполагането му;

е) на съоръжението е извършен ремонт без документация по чл. 39, ал. 1 или документацията не е била заверена съгласно чл. 99;

ж) съоръжението е монтирано без инвестиционен проект или проектът не е бил заверен съгласно чл. 98;

з) (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) е изтекъл срокът за извършване на периодичен технически преглед на сменяемите товарозахващащи приспособления на съоръжението, с изключение на сапаните;

и) (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) повдигателното съоръжение или неговото сменяемо товарозахващащо приспособление не е регистрирано пред орган за технически надзор или когато в акта за първоначален преглед или в ревизионен акт е вписано заключение, че съоръжението не е годно за безопасна експлоатация, с изключение на сапаните;

3. да извършват и документират инструктажа и проверката на знанията по чл.

58, ал. 1;

4. да изпълняват инструкцията за работа по чл. 46, ал. 1, т. 2 от ЗТИП и да контролират персонала за нейното изпълнение;

5. да извършват и документират най-малко веднъж на 3 месеца проверка за безопасната експлоатация на повдигателните съоръжения, която включва:

а) външен преглед на повдигателните съоръжения;

б) наличието на персонал с необходимата правоспособност и/или квалификация;

в) съответствието на създадената организация за безопасна експлоатация, поддържане и ремонт на повдигателните съоръжения с изискванията на наредбата;

г) наличието и правилното водене на документацията, която съгласно наредбата трябва да се води и съхранява в предприятието;

д) регистрирани ли са повдигателните съоръжения и извършени ли са им техническите прегледи.

(2) Отговорните лица за безопасната експлоатация на подвижните работни площадки са длъжни:

1. да не допускат до работа със съоръженията персонал, който не притежава съответната правоспособност съгласно Наредба № 1 от 2002 г. за условията и реда за придобиване и признаване на правоспособност за упражняване на професии по управление на товароподемни кранове и подвижни работни площадки или не е обучен съгласно чл. 55, т. 3;

2. да не допускат работата на подвижните работни площадки, ако при проверката по т. 5 са установили, че:

а) подвижните работни площадки се поддържат от лице, което не е вписано в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП, или не е сключен писмен договор за поддържането им от лице, вписано в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП;

б) не е извършен периодичен технически преглед на подвижната работна площадка в сроковете по чл. 108, ал. 1, т. 2 или 3;

в) на подвижната работна площадка е извършен ремонт без документация по чл. 39, ал. 1 или документацията не е била заверена съгласно чл. 99;

г) подвижната работна площадка не е регистрирана пред орган за технически надзор или не ѝ е извършен първоначален технически преглед, или когато в акта за първоначален преглед или в ревизионен акт е вписано заключение, че площадката не е годна за безопасна експлоатация;

3. да извършват и документират инструктажа и проверката на знанията по чл. 58, ал. 1;

4. да изпълняват инструкцията за работа по чл. 46, ал. 1, т. 2 от ЗТИП и да контролират персонала за нейното изпълнение;

5. да извършват и документират най-малко веднъж на 3 месеца проверка за безопасната експлоатация на подвижните работни площадки, която включва:

а) външен преглед на подвижните работни площадки;

б) наличието на персонал с необходимата правоспособност и/или

квалификация;

в) съответствието на създадената организация за безопасна експлоатация, поддържане и ремонт на подвижните работни площадки с изискванията на наредбата;

г) наличието и правилното водене на документацията, която съгласно наредбата трябва да се води и съхранява в предприятието;

д) регистрирани ли са подвижните работни площадки и извършени ли са им техническите прегледи.

(3) Отговорните лица за безопасната експлоатация на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8 са длъжни да не допускат експлоатацията на повдигателните съоръжения:

1. при констатиране на следните неизправности:

а) движение на кабината при отворена врата;

б) счупено или липсващо стъкло на шахтената врата;

в) повреди на ограждането на кабината или шахтата;

г) липса на осветление в кабината;

2. когато на съоръжението не е извършен периодичен технически преглед в сроковете по чл. 108, ал. 1, т. 2 или 3;

3. когато съоръжението не е регистрирано пред орган за технически надзор или в акта за първоначален преглед, или в ревизионен акт е вписано заключение, че съоръжението не е годно за безопасна експлоатация;

4. (нова - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) когато съоръжението се поддържа от лице, което не е вписано в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП, или не е сключен писмен договор за поддържането му от лице, вписано в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП.

Чл. 57. Лицата, които управляват повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 2 и 3 или товароподемни кранове и подвижни работни площадки, за управлението на които не се изисква правоспособност съгласно Наредба № 1 от 2002 г. за условията и реда за придобиване и признаване на правоспособност за упражняване на професии по управление на товароподемни кранове и подвижни работни площадки, трябва да са обучени съгласно чл. 55, т. 3.

Чл. 58. (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Ползвателят е длъжен да осигури провеждане и документиране на първоначален и ежегоден инструктаж и проверка на знанията на лицата, които окачват товарите или сменяемите товарозахващащи приспособления, наричани по-нататък "прикачвачи", и на лицата, които управляват повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 и 7, за:

1. правилното окачване на товарите;

2. спазването на габаритите при подреждане на товарите;

3. спазването на изискванията на наредбата, инструкцията за експлоатация и

инструкцията за работа по чл. 46, ал. 1, т. 2 от ЗТИП;

4. правилното разполагане на стреловите самоходни кранове.

(2) Ползвателят на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 не трябва да допуска лица, които не са инструктирани и знанията им не са проверени съгласно ал. 1, да окачват товари на куките на съоръженията.

Чл. 59. (1) Инструкцията за работа с повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 трябва да има съдържание съгласно чл. 46, ал. 1, т. 2 от ЗТИП, като определя реда:

1. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) за привързване и окачване на товарите и използваните за целта сменяеми товароухващащи приспособления, и

2. начините за придвижване, завъртане и складиране на товарите;

3. за подаване на сигнали между прикачвачите и лицата, които управляват повдигателни съоръжения;

4. за безопасно спускане на машиниста на крана от кабината при принудително спиране на крана извън пределите на входната площадка - за мостови и придвижващи се конзолни кранове, които нямат пътеки по дължината на релсовите си пътища;

5. за предаване на управлението на радиоуправляем кран от един команден блок на друг.

(2) Лицата, които управляват повдигателните съоръжения, и прикачвачите са длъжни да извършват товаро-разтоварните работи, като спазват изискванията на инструкцията по ал. 1.

Чл. 60. (1) (Доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Ползвателите на повдигателните съоръжения трябва да поставят върху тях или в работната им зона табелки, на които ясно и трайно са означени товароподемността и регистрационният номер на съоръжението с височина на шрифта, не по-малка от 0,15 m. Това изискване не се прилага за сапаните.

(2) На радиоуправляемите кранове трябва да се поставят добре видими табели с текст "радиоуправляем кран" с височина на шрифта, не по-малка от 0,15 m.

Чл. 61. (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Отговорните лица по чл. 56, ал. 1 трябва да извършват проверка на изправността на сменяемите товароухващащи приспособления всеки месец и да записват резултатите от тези проверки в дневник.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Лицата, които управляват повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, и прикачвачите са длъжни преди започване на работа да извършват проверка на изправността на сменяемите товароухващащи приспособления.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Не се допуска използването на неизправни и несъответстващи на теглата и характера на товарите сменяеми товарозахващащи приспособления.

Чл. 62. (1) Ползвателите на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 трябва да предоставят срещу подпис на прикачвачите и на лицата, които управляват повдигателните съоръжения, графични схеми за начините на привързване на товарите.

(2) Прикачвачите и лицата, които управляват повдигателни съоръжения, трябва да извършват товаро-разтоварните работи в съответствие с графичните схеми по ал. 1.

Чл. 63. (Изм. и доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Лицата, които управляват повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 и 7, са длъжни преди започване на работа да извършват оглед и функционални проверки на повдигателните съоръжения и да записват резултатите от огледите и проверките в сменен дневник на повдигателното съоръжение.

Чл. 64. (1) Сигнализацията между прикачвачите и лицата, които управляват повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 и 4, се осъществява чрез сигнали съгласно приложение № 8 към чл. 11, ал. 3 от Наредба № РД-07/8 от 2008 г. за минималните изисквания за знаци и сигнали за безопасност и/или здраве при работа (ДВ, бр. 3 от 2009 г.) или чрез двустранна телефонна или радиовръзка.

(2) Не се допуска повдигането на товари, когато няма пряка видимост между лицето, което управлява повдигателното съоръжение, и товара, ако не е осигурена двустранна телефонна или радиовръзка между прикачвача и лицето, което управлява съоръжението.

Чл. 65. Не се допуска повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, пуснати на пазара в Република България преди 23 април 2003 г., чиито механизми за повдигане имат триещи или сцепни съединители, да се използват за повдигане на разтопен метал, експлозивни, токсични и силно токсични вещества и съдове, намиращи се под налягане.

Чл. 66. Преместването на товари над покриви на сгради, в които се намират хора, трябва да се извършва под ръководството на лицето по чл. 56, ал. 1.

Чл. 67. (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Повдигането и преместването на товари с повече от един кран се извършва съгласно писмена инструкция на ползвателя на крана и под ръководството на лицето по чл. 56, ал. 1.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Писмената инструкция по ал. 1 трябва да съдържа схемите за привързване и преместване на товара, вида на сменяемите товарозахващащи приспособления и товарозахващащите органи, последователността на изпълнение на отделните операции, положението на товароподемните въжета, изискванията към състоянието на релсовия път и други изисквания за безопасност.

(3) При повдигане на товари с повече от един кран натоварването на всеки от крановете не трябва да превишава неговата товароподемност съгласно товарната му характеристика.

Чл. 68. (1) Лицата, които управляват мостови и придвижващи се конзолни кранове, по време на работа трябва да заключват входовете за пътеките по дължината на релсовите пътища.

(2) Присъствието на лица на релсовите пътища и на пътеките по дължината им за обслужване на крановете по ал. 1 се допуска само с писмено разрешение на лицето по чл. 56, ал. 1.

Чл. 69. Лицата, управляващи повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, и прикачвачите са длъжни да използват сапани с товароподемност, съответстваща на теглото на товара, и с ъгъл между клоновете им, не по-голям от 90°. Допуска се използването на сапани с по-голям ъгъл между клоновете им, когато това е маркирано върху тях.

Чл. 70. Прикачвачите са длъжни да не теглят или дърпат товара по време на повдигането или преместването му.

Чл. 71. (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Ползвателят, лицата, управляващи повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, и прикачвачите са длъжни да използват само сменяеми товарозахващащи приспособления, върху които трайно е маркирана товароподемността им.

Чл. 72. Машинистите на радиоуправляем кран, чието управление се осъществява от повече от един команден блок, трябва да използват разговорна уредба, когато между тях липсва визуална връзка.

Чл. 73. Спускането и вдигането на товари през отвор в покрива на сграда със стрелови кранове, монтирани на автомобили или на самоходни или несамоходни шасита, може да се извършва само когато отворът е ограден с ограда с височина, не по-малка от 1 m.

Чл. 74. Не се допуска преминаване на хора по пътя на придвижване на повдигателно съоръжение по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4.

Чл. 75. Ползвателят на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 и лицата, които ги управляват, не трябва да допускат:

1. лица, които не участват в товаро-разтоварните работи, да присъстват в местата, предназначени за повдигане, преместване и поставяне на товарите, и в обхвата на повдигателните съоръжения;

2. присъствието на хора, включително на прикачвачите, в близост до товари, които се повдигат или спускат близо до стени, колони, складирани материали, вагони, машини и др.;

3. присъствието на хора под повдигнат товар; прикачвачът може да се намира около товара, ако той е на височина, не по-голяма от 1 m;

4. повдигане и спускане на товари върху платформи на превозни средства в присъствието на хора върху платформата; прикачвачи могат да се намират върху платформите, когато товаро-разтоварните работи се извършват посредством кран с кука, от кабината на който има добра видимост на пода на платформата и има възможност прикачвачът да се отдалечи на безопасно разстояние от повдигнатия товар;

5. присъствието на хора в зоните на действие на магнитни и грайферни кранове по време на тяхната работа;

6. по време на работа разстоянието между която и да е част на повдигателното съоръжение или товара му и въздушни електропроводни линии, които са под напрежение, да бъде по-малко от определеното в чл. 523, ал. 1 от Правилника за безопасност и здраве при работа в електрически уредби на електрически и топлофикационни централи и по електрически мрежи (ДВ, бр. 34 от 2004 г.);

7. при придвижване на повдигателно съоръжение в разпределителни уредби или в близост до въздушни електропроводни линии разстоянието между която и да е негова част и части под напрежение да бъде по-малко от определеното в чл. 514, ал. 2 от Правилника за безопасност и здраве при работа в електрически уредби на електрически и топлофикационни централи и по електрически мрежи;

8. използването на повдигателните съоръжения при условия и по начин, различни от определените в инструкцията за експлоатация;

9. разполагането на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 и 4 до земни

откоси и изкопи на по-малко от посоченото в чл. 9, ал. 1 и 2 разстояние;

10. при прекъсване на работа товарът да се оставя в повдигнато положение;

11. качването на хора на повдигателното съоръжение по време на движението му;

12. товаренето и разтоварването на товарни автомобили, когато в кабините им има хора;

13. работа на повдигателните съоръжения с неработещи или неизправни предпазни устройства, контролни уреди, спирачки или звуков сигнал;

14. работа при силни валежи или недостатъчна осветеност на работната площадка;

15. боядисването на стоманени вериги и куки;

16. складирането на товари в неустойчиво положение;

17. буксирането на един кран с друг;

18. разполагането или работата на повдигателното съоръжение при условия или по начин, различни от предвидените в проекта по чл. 5, ал. 1;

19. разтоварването, товаренето и складирането на товари на места, различни от определените в проекта по чл. 5, ал. 1;

20. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) наличие на неизправни сменяеми товарозахващащи приспособления и/или такива без маркировка по чл. 184, ал. 1 от Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините в местата, в които са разположени повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4.

Чл. 76. (1) Повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 могат да се използват за повдигане на хора само:

1. ако са предназначени за това посредством монтирано на тях сменяемо съоръжение за повдигане на хора, или

2. чрез окачени кошове по чл. 2, ал. 1, т. 6, устройството на които отговаря на БДС EN 14502-1 "Кранове. Съоръжения за вдигане на хора. Част 1: Окачени кошове".

(2) В случаите по ал. 1, т. 2 могат да се използват само повдигателни съоръжения с номинална товароподемност, по-голяма от 1000 kg, като ползвателят трябва да осигури и следните минимално необходими мерки за безопасността на хората:

1. окаченият кош трябва да отговаря на изискванията на чл. 205г, ал. 1 от Наредба № 7 от 1999 г. за минималните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд на работните места и при използване на работното оборудване (обн., ДВ, бр. 88 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 78 от 2000 г., бр. 52 от 2001 г., бр. 43 от 2003 г., бр. 37 и 88 от 2004 г. и бр. 40 от 2008 г.);

2. да извърши оценка на риска, да документира извършването ѝ и да предприеме всички мерки за намаляване на рисковете, произтичащи от оценката;

3. общото тегло на коша, хората и товарите в него да не превишава 50 на сто от

максималната товароподемност на повдигателното съоръжение по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, а за стрелови кранове - 50 на сто от максималната им товароподемност при най-голям обсег на стрелата;

4. скоростта на вдигане на коша да не превишава 0,5 m/s, а скоростта на хоризонталното движение - 1,0 m/s;

5. да има осигурена двустранна връзка между краниста и хората в коша;

6. да има устройство за измерване скоростта на вятъра;

7. да не извършва повдигане на хора с кош при скорост на вятъра, превишаваща 7 m/s;

8. да не допуска лицето, управляващо повдигателното съоръжение по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, да напуска мястото, от което се управлява съоръжението, докато в коша има хора;

9. минималното разстояние между пода на коша и куката на повдигателното съоръжение не трябва да бъде по-малко от 3 m;

10. огражденията на коша трябва да могат да се демонтират само с инструмент;

11. когато от коша се извършва заваряване, трябва да се осигури защита, която да предпазва тоководещите части на апарата за заваряване от контакт с металните части на коша;

12. стрелови, местими, радиални и придвижващи се кранове не трябва да се придвижват, докато в окачения на тях кош има хора;

13. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) лицето по чл. 55, т. 1 и лицето, което управлява повдигателното съоръжение по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, трябва да извършват преди вдигане на коша проверка на техническата изправност на коша, на повдигателното съоръжение, на което той е окачен, и на въжетата и устройствата, с които е закачен на куката на повдигателното съоръжение. Проверката се документира.

(3) Ползвателят на повдигателни съоръжения, лицето по чл. 55, т. 1 и лицата, които ги управляват, не трябва да допускат използването им за повдигане на хора, ако не са изпълнени изискванията на ал. 1 и 2.

Чл. 77. Лицата, които управляват повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, са длъжни:

1. да изключват главния прекъсвач на електрическото захранване при необходимост от преглеждане, ремонтване и регулиране на механизмите и електрообзавеждането на повдигателното съоръжение и при излизане на хора на площадките на крановете мостови тип;

2. да повдигат предварително товара на височина не по-голяма от 0,2 - 0,3 m за проверка на правилното му привързване и окачване и на сигурното действие на спирачката и да поставят преместения товар на места и по начин, които не позволяват падането, обръщането или приплъзването му;

3. да преместват товарите на височина, не по-малка от 0,5 m над височината на

предметите, намиращи се по пътя на преместването;

4. да изключват електрическото захранване на крановете и да заключват кабините им след приключване на работа, а крановете, които имат релсозахватни устройства, да закотвят към релсите на площадките за домуване;

5. да съхраняват на недостъпно място командните блокове на радиоуправляемите кранове след приключване на работата с тях;

6. да не повдигат товари, намиращи се в неустойчиво положение или окачени на единия рог на двурога кука;

7. да не влачат товара и да не придвижват посредством куката вагони и други платформи без използване на направляващи ролки, които да осигуряват вертикално положение на товарните въжета;

8. да не освобождават чрез крана притиснати от товари сапани, въжета или вериги;

9. да не допускат прикачвачите да теглят или дърпат товара по време на повдигането или преместването му; за направляване на дългомерни или обемисти товари прикачвачите да използват прътове с куки или въжета;

10. да не използват крайните прекъсвачи като работни органи за автоматично спиране на механизмите на повдигателното съоръжение;

11. да не включват механизмите на повдигателното съоръжение, когато върху него или на релсовия път има хора; допуска се изключение за лицата, които извършват прегледи и ремонти, като включването на механизмите се извършва само по сигнал на тези лица;

12. да не завъртат стрелата на движещ се кран;

13. да не повдигат товари, засипани със земя, затрупани с други товари, закрепени с болтове или залети с бетон;

14. да спазват изискванията в инструкцията за експлоатация за положението на стрелата по време на придвижване на стрелови кран със или без товар.

Чл. 78. Ползвателят и лицата, управляващи подвижни работни площадки, не трябва да допускат:

1. площадката да работи:

а) с неизправни защитни елементи, контролни уреди или спирачки без изнесени стабилизатори и без да е нивелирана;

б) при наличие на пукнатини и деформации в металната конструкция на подвижната работна площадка;

в) при наличие на неизправности на телескопичния или подемния механизъм;

г) при неизправност на хидроразпределителя или предпазния клапан и при нарушени уплътнения на хидроцилиндъра;

д) при неизправност на загражденията на платформата или когато те не са поставени;

е) при наличие на неизолирани или с нарушена изолация тоководещи части на

електрооборудването;

ж) без спуснати опори, когато има опори;

з) при температура на околния въздух, по-ниска или по-висока от посочената в инструкцията за експлоатация;

и) при недостатъчна видимост, силни валежи или при скорост на вятъра, надвишаваща скоростта, посочена в инструкцията за експлоатация;

к) (нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) без автоматична система, предотвратяваща движението на шасито, когато площадката е извън транспортно положение;

л) (нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) без автоматична система за алармиране и последващо недопускане работата на площадката, ако шасито е с отклонение от хоризонта над предвиденото от производителя, а ако производителят не го е предвидил - с отклонение над 10 на сто;

м) (нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) без индикация в кабината за транспортното състояние на стабилизаторите и площадката;

н) (нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) без система за недопускане управлението от неоторизирани лица (заклучване на табло, шалтери с ключ и др.);

о) (нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) без автоматична система, осигуряваща недопускането на работата на площадката, без да е стабилизирана;

п) (нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) без автоматична система, осигуряваща недопускане на вдигане на стабилизаторите, когато платформата е в работно положение;

2. по време на работа разстоянието между която и да е част на площадката и въздушни електропроводни линии, които са под напрежение, да бъде по-малко от определеното в чл. 523, ал. 1 на Правилника за безопасност и здраве при работа в електрически уредби на електрически и топлофикационни централи и по електрически мрежи;

3. разполагането на подвижни работни площадки стрелови тип, монтирани на автомобили или на самоходни или несамоходни шасита, до земни откоси и изкопи на по-малко от посоченото в чл. 9, ал. 1 и 2 разстояние;

4. придвижването на подвижни работни площадки стрелови тип, монтирани на автомобили или на самоходни или несамоходни шасита, когато на платформата им има хора;

5. превишаване на номиналната товароподемност на подвижната работна площадка;

6. да се влиза и излиза на площадката през прозоречни и други отвори на сградата.

Чл. 79. Лицата, които управляват подвижните работни площадки, са длъжни:

1. да не оставят без наблюдение работната площадка, когато в нея има хора;

2. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) преди да предприемат каквото и да е движение на подвижната работна площадка, да се убедят, че в зоната

на работа няма хора, а работещите на платформата използват необходимите лични предпазни средства;

3. да предприемат мерки за евакуация на хората от платформата при внезапно изключване на електропривода или хидропривода на площадката;

4. да подават звуков сигнал преди започването на всяко движение на платформата на работната площадка;

5. да не допускат в тяхно присъствие площадката да се управлява от лица, които не притежават необходимата правоспособност;

6. да не повдигат бутилки с втечнени, сгъстени или разтворени под налягане газове, ако те не са укрепени по подходящ начин към платформата.

Чл. 80. (1) Ползвателите и лицата, които поддържат повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8, са длъжни да не допускат експлоатацията на повдигателните съоръжения:

1. когато съоръженията престанат да съответстват на нормативните изисквания за устройство или безопасна експлоатация или на инструкцията за експлоатация;

2. при някоя от следните неизправности:

а) движение на кабината при отворена шахтена врата;

б) отворена или незаклучена шахтена врата и кабина, намираща се извън зоната на спирката;

в) повреда на ограждането на кабината или шахтата;

г) силен шум, вибрации или неравномерно движение на кабината;

д) неправилно функциониране или неизправност на защитните елементи;

е) шум в редуктора, сигнализиращ за неизправност на червячната двойка;

ж) износени над допустимата норма възета или канали на триещата шайба;

з) липса на осветление в кабината;

и) наличие на вода в шахтената яма;

к) отклонение от точността на спиране на кабината;

л) други неизправности, посочени в инструкцията за експлоатация;

3. ако не са регистрирани пред органите за технически надзор;

4. когато на повдигателните съоръжения не е извършен технически преглед съгласно чл. 108, ал. 1, т. 2 или 3;

5. когато в акта за първоначален технически преглед или в ревизионен акт е вписано заключение, че съоръжението не е годно за безопасна експлоатация;

6. ако повдигателното съоръжение няма нанесена маркировка за съответствие със съществените изисквания на приложимите наредби по чл. 7 от ЗТИП, когато такава се изисква.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) В случаите по ал. 1 лицата, които поддържат съоръженията, със съдействието на ползвателя трябва да прекратят незабавно достъпа до повдигателното съоръжение, да сигнализират и обезопасят

опасните зони и да уведомят незабавно органа за технически надзор по чл. 97, т. 2 и/или съответния регионален отдел на ГД "ИДТН".

(3) Ползвателят на повдигателно съоръжение по чл. 2, ал. 1, т. 8 и лицето, което поддържа съоръжението, са длъжни да заключват машинното помещение.

Чл. 81. (1) Лицата, които поддържат повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8, са длъжни:

1. да инструктират срещу подпис ползвателите или техен представител за условията за безопасна експлоатация на повдигателните съоръжения;

2. да извършват най-малко веднъж на един месец функционални проверки за изправността и действието на повдигателното съоръжение и защитните му елементи, които се документират в дневника по чл. 53, ал. 2;

3. да осигурят 24-часово непрекъснато аварийно обслужване на повдигателното съоръжение, което включва освобождаване на пътниците при аварийно спиране на кабината и оказване на помощ при аварии и злополуки;

4. при извършване на функционални проверки, поддръжка, ремонт или преустройство на повдигателните съоръжения да поставят на всяка шахтена врата табела с надпис "Повдигателното съоръжение е в ремонт - ползването му е забранено!"

(2) Аварийното обслужване по ал. 1, т. 3 трябва да се извършва в срок до един час от получаването на сигнал за авария или злополука.

(3) Лицата, които поддържат повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8, трябва да поставят в кабината или платформата здраво закрепена табела, която съдържа:

1. указания за ползване на повдигателното съоръжение и за поведението на ползващите го при аварии и злополуки;

2. забрана за самостоятелно ползване на повдигателното съоръжение от деца до 7-годишна възраст;

3. номера на телефона, на който да се съобщава за забелязани неизправности или аварии или за необходимост от освобождаване на пътници.

Чл. 82. (1) Повърхностите на повдигателните съоръжения, както и площадките и стълбите, използвани за тяхното обслужване, трябва да се защитят срещу корозия по подходящ начин през целия период на експлоатацията им.

(2) Анतिकорозионните покрития на повдигателните съоръжения трябва да имат следните физико-механични характеристики:

1. механична якост, която да осигури запазване на покритието по време на монтажа и експлоатацията на съоръжението;

2. пластичност, която да осигури поемането на деформациите при въздействието на ниски или високи температури при монтажа и експлоатацията на

съоръжението;

3. добра адхезия към метала;
4. устойчивост на биологично въздействие;
5. влагоустойчивост.

Чл. 83. Физическите и юридическите лица, които извършват изкопни работи в близост до монтирани или разположени повдигателни съоръжения, са длъжни да спазват разстоянията между повдигателното съоръжение и изкопите, посочени в приложение № 1.

Чл. 84. Ползвателят, лицата, които управляват повдигателните съоръжения, и лицата, които поддържат повдигателните съоръжения, са длъжни да не допускат експлоатацията на повдигателни съоръжения, чиито елементи, възли или части подлежат на бракуване, както и с отклонения на релсовия път, по-големи от определените в проекта по чл. 27, ал. 1 и/или в приложения № 2 и 3.

Раздел III. Норми за бракуване

Чл. 85. Елементи, възли или части на повдигателните съоръжения се бракуват съгласно нормите в този раздел, ако в документацията на съоръженията не са посочени други норми.

Чл. 86. Стоманените въжета на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 се бракуват съгласно нормите, определени в БДС ISO 4309.

Чл. 87. (1) (Доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Стоманените въжета на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 5 се бракуват при дефектите, посочени в приложение № 5 и БДС ISO 4309.

(2) Халките на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 5 се бракуват при износване с повече от 10 на сто от първоначалния диаметър на профила, от който са изработени, или при намаляване диаметъра на халката с повече от 5 на сто от първоначалния.

(3) Сапаните от синтетични влакна се бракуват съгласно изискванията за бракуване в инструкцията за експлоатация.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Сменяемите товарозахващащи приспособления се бракуват, когато е унищожена или заличена маркировката им по чл. 184, ал. 1, т. 2 от Наредбата за съществените изисквания и

оценяване съответствието на машините.

Чл. 88. Товароподемните вериги на повдигателните съоръжения се бракуват при наличие на пукнатини, както и при износване на звено на веригата с повече от 10 на сто от първоначалния му диаметър или при удължаване на звено с повече от 3 на сто съгласно приложение № 6.

Чл. 89. (Доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Куките на повдигателните съоръжения се бракуват при наличие на пукнатини или когато износването им в мястото на окачване на товара е по-голямо от 10 на сто от първоначалната височина на тяхното сечение и при отваряне на куката над допустимото, посочено в паспорта на производителя.

Чл. 90. (Доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Ходовите колела на количките и крановете се бракуват при наличие на пукнатини, при износване на реборда им над 50 на сто от първоначалната му дебелина или износване на повърхността на търкаляне, което е намалило първоначалния им диаметър с повече от 2 на сто, или при нарушение на целостта им.

Чл. 91. Барабаните на механизмите за повдигане се бракуват, когато имат пукнатини или износването на каналите им е по-голямо от 0,002 m.

Чл. 92. (Доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Ролките на повдигателните съоръжения се бракуват при износване на каналите им с повече от 40 на сто от първоначалния им радиус или при нарушение на целостта им.

Чл. 93. Релсовият път се бракува при наличие на посочените в приложение № 7 дефекти или повреди.

Чл. 94. (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) (1) Лицата, които поддържат повдигателни съоръжения, са длъжни веднъж годишно да проверяват дали елементите, възлите, частите и подкрановият път подлежат на бракуване.

(2) Ползвателят е длъжен веднъж на 2 години да провери за съответствието на релсовия път с размерите в проекта по чл. 27 и/или на приложения № 2 и 3.

(3) Проверките по ал. 1 и 2 се документират и се съхраняват в досието по чл. 120.

Раздел IV. Обследване на аварии и злополуки

Чл. 95. (1) За всяка авария или злополука, възникнала при експлоатацията на повдигателно съоръжение, неговият ползвател е длъжен да уведоми незабавно регионалния отдел на ГД "ИДТН", като до пристигането на негови служители взема мерки за оказване помощ на пострадалите и за предотвратяване по-нататъшното развитие на аварията.

(2) Ползвателят е длъжен да запази непроменена обстановката, създадена при аварията или злополуката, до идване на служителите на ГД "ИДТН", когато това не крие опасност за развитие на аварията или за възникване на нова злополука. Когато се наложи изменение на обстановката, ползвателят представя на служителите писмена справка за извършените изменения и за причините, наложили това.

Чл. 96. Служителите на ГД "ИДТН" обследват причините за възникването на аварията или злополуката и съставят протокол за резултатите от обследването.

Глава четвърта. ТЕХНИЧЕСКИ НАДЗОР

Раздел I. Общи изисквания

Чл. 97. Органи за технически надзор на повдигателни съоръжения са:

1. председателят на ДАМТН чрез ГД "ИДТН";
2. лица и структурнообособени части на предприятия или организации, получили лицензия от председателя на ДАМТН по реда на Наредбата за условията и реда за издаване на лицензии за осъществяване на технически надзор на съоръжения с повишена опасност и за реда за водене на регистър на съоръженията, приета с Постановление № 187 на Министерския съвет от 2000 г. (обн., ДВ, бр. 79 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 115 от 2002 г., бр. 17 от 2003 г., бр. 104 от 2004 г., бр. 40 и 59 от 2006 г., бр. 64 от 2008 г. и бр. 32 от 2009 г.);
3. специализираният орган по § 4а от Закона за техническите изисквания към продуктите - за повдигателните съоръжения, монтирани на железопътен подвижен състав.

Чл. 98. (1) (Доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Обектите, в които функционират стационарни или придвижващи се по релсов път повдигателни

съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 3 и 7, както и повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8, се изграждат по инвестиционни проекти, заверени от органите за технически надзор.

(2) На заверяване подлежат следните проектни части на инвестиционните проекти във фаза технически и/или работен проект:

1. част конструктивна с изчислителна записка, доказваща способността на конструкцията да понесе натоварването от повдигателното съоръжение, съдържаща и проекта по чл. 27, ал. 1;

2. част технологична, от която се вижда разположението на повдигателното съоръжение и безопасните разстояния до други машини, обекти и съоръжения;

3. част електрическа, от която се вижда начинът на захранване на повдигателното съоръжение и заземяването му;

4. генерален план - при сложни и комплексни обекти.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г.) Органите за технически надзор извършват експертиза на проектите по ал. 1, заверяват проектите или отказват да ги заверят и писмено уведомяват за това заявителя в следния срок:

1. 14 дни - за проектите на обекти, в които функционират до 2 повдигателни съоръжения;

2. 21 дни - за проектите на обекти, в които функционират от 3 до 5 повдигателни съоръжения;

3. 28 дни - за проектите на обекти, в които функционират над 5 повдигателни съоръжения.

(4) Органите за технически надзор заверяват с подпис и печат проектите по ал. 1, когато предвидените проектни решения съответстват на изискванията на наредбата, а когато не съответстват, органите за технически надзор мотивират писмено отказите си да заверят проектите.

Чл. 99. (1) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г.) Техническата документация по чл. 39, ал. 1 за ремонт на повдигателните съоръжения се заверява от органите за технически надзор по реда на чл. 98, ал. 3 и 4 в срок 14 дни за съответствието на повдигателните съоръжения с изискванията на наредбата.

(2) Когато техническата документация по ал. 1 се отнася за повдигателни съоръжения, произведени преди влизането в сила на наредбата, органите за технически надзор проверяват и заверяват документацията за съответствието на съоръженията с изискванията на нормативните актове, които са били в сила към момента на производство на съоръженията.

Раздел II. Регистриране

Чл. 100. (1) Ползвателите на повдигателни съоръжения са длъжни след монтирането на стационарни или придвижващи се по релсов път съоръжения или след придобиването на нестационарни съоръжения, но преди пускането им в експлоатация, да ги регистрират пред органите за технически надзор.

(2) Ползвателите на повдигателни съоръжения, които подлежат на технически надзор от органа по чл. 97, т. 1, са длъжни да ги регистрират в регионалните отдели на ГД "ИДТН", на чиято територия са монтирани, а нестационарните съоръжения - в регионалния отдел, на чиято територия ще се експлоатират през по-голямата част от годината.

(3) Ползвателите на повдигателни съоръжения, които подлежат на технически надзор от органа по чл. 97, т. 2, са длъжни да ги регистрират пред избран от тях орган.

(4) (Нова - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Сапаните не подлежат на регистрация пред органите за технически надзор, но ползвателят осигурява тяхната безопасна експлоатация и следи за наличие на неизправност и/или липса на маркировка.

Чл. 101. (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Регистрирането на повдигателните съоръжения се извършва след подадено писмено заявление по образец от ползвателите им, в което се посочват данни:

1. идентифициращи ползвателя;
2. за мястото на монтажа и/или експлоатацията на съоръжението;
3. за производителя и/или лицето, което ги е монтирало.

(2) Към заявлението по ал. 1 за съоръженията по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 5, 7 и 8 се прилагат:

1. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) ревизионна книга;
2. инструкции, чертежи, схеми и други документи, които съгласно Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините, приета с Постановление № 140 от 2008 г. (обн., ДВ, бр. 61 от 2008 г.; попр., бр. 71 от 2008 г.; изм. и доп., бр. 48 от 2010 г.), и Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините, приета с Постановление № 232 на Министерския съвет от 2001 г. (отм.), трябва да придружават съоръжението, а за повдигателни съоръжения, произведени преди влизането в сила на посочените наредби - паспорт или друг документ на производителя, съдържащ техническите данни и характеристики на повдигателното съоръжение, инструкцията на производителя за монтаж и експлоатация на повдигателното съоръжение и диаграми на товарните характеристики за стрелови кранове и за подвижни работни площадки стрелови тип;

3. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) декларация за съответствие за повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, 7 и 8;

4. копие от проекта по чл. 98, ал. 1 - когато такъв се изисква;
5. копие от проекта по чл. 5, ал. 1 - когато такъв се изисква;

6. валиден документ, издаден от компетентен орган на друга държава - членка на Европейския съюз, Турция или държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, удостоверяващ годността за експлоатация на съоръжението - в случаите по ал. 4, т. 2;

7. документите по чл. 26, ал. 1, когато такива се изискват.

(3) Към заявлението по ал. 1 за съоръженията по чл. 2, ал. 1, т. 6 се прилагат:

1. ревизионна книга;

2. инструкции за експлоатация, чертежи, схеми и други документи на производителя.

(4) Декларацията за съответствие по ал. 2, т. 3 не се изисква за повдигателни съоръжения, които са:

1. пуснати на пазара на Република България преди влизането в сила на приложимите за тях наредби по чл. 7 от ЗТИП;

2. пуснати на пазара в друга държава - членка на Европейския съюз, или държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, преди влизането в сила на съответния национален нормативен акт, с който се въвеждат разпоредбите на Директива 89/392/ЕИО на Съвета от 14 юни 1989 г. относно сближаването на законодателствата на държавите членки по отношение на машините (ОВ, L 183 от 29.06.1989), последно изменена с Директива 93/68/ЕИО (ОВ, L 220 от 30.08.1993), когато съоръженията са пуснати на пазара в съответствие с приложимите към тях изисквания на съответното национално законодателство.

(5) Повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1, за които се прилага ал. 4, трябва да имат:

1. изключващи устройства на механизма за повдигане, ограничаващи горното крайно положение на товарозахващия орган - за всички видове кранове;

2. изключващи устройства на механизмите за придвижване на крана в двете крайни положения - за кранове на релсов път и на носещи въжета;

3. изключващи устройства на механизмите за придвижване на количката в двете крайни положения - за кранове, чиито колички се движат със скорост, по-голяма от 0,5 m/s;

4. изключващи устройства на механизма за въртене на стрелата в двете крайни положения - за стрелови кранове, монтирани на автомобили или на самоходни и несамоходни шасита, чиито елементи могат да се повредят при въртене на крановата уредба;

5. изключващи устройства на механизма за изменение на обсега на стрелата в двете крайни положения - за стрелови кранове с променящ се обseg на стрелата;

6. ограничител на товароподемността - за конзолни кранове с телфери, мостови и козлови кранове с товароподемност, равна или по-голяма от 1000 kg;

7. механично устройство срещу преобръщане на стрелата назад - за стрелови кранове с въжета или вериги за подем на стрелата;

8. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) устройство, предотвратяващо изпадането на сменяеми товарозахващащи приспособления, окачени

на куките;

9. ограничител на товарния момент - за стрелови кранове с изменящ се обseg на стрелата и с товарен момент, равен или по-голям от 40 000 Nm.

(6) Подвижни работни площадки стрелови тип, монтирани на автомобили или на самоходни и несамходни шасита, за които се прилага ал. 4, трябва да имат:

1. изключващи устройства на механизма за повдигане, ограничаващи горното и долното крайно положение на платформата;

2. изключващи устройства на механизма за въртене на стрелата в двете крайни положения;

3. изключващи устройства на механизма за изменение на обseга на стрелата в двете крайни положения.

(7) Когато стационарно монтиран или придвижващ се по релсов път кран, регистриран от органа по чл. 97, т. 1, е демонтиран и монтиран на друго място, което попада в обхвата на териториална компетентност на друг регионален отдел на ГД "ИДТН", ползвателят подава заявлението по ал. 1 до компетентния регионален отдел, придружено от ревизионната книга на съоръжението и досието по чл. 120, с искане за промяна в регистрационния номер.

Чл. 102. (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Заявлението за регистриране и представените документи се проверяват от органите за технически надзор в срок 14 дни от получаването им.

(2) Когато при проверката по ал. 1 не бъдат констатирани непълноти в представените документи и/или несъответствия на декларацията за съответствие по чл. 101, ал. 2, т. 3 и/или несъответствие с изискванията на чл. 101, ал. 5 или 6, органите за технически надзор регистрират повдигателното съоръжение. Отказът за регистрация се мотивира писмено.

Чл. 103. Ползвателят е длъжен да уведоми органа за технически надзор, пред който е регистрирал повдигателното съоръжение, за всяко преустройство на съоръжението и да му представи следните документи:

1. в случаите по чл. 38:

а) обяснителна записка за извършените промени;

б) техническата документация, по която е извършено преустройството;

в) удостоверения за качеството на материалите и съставните части, използвани при преустройството;

г) декларация за съответствие със съществените изисквания, определени в приложимите за повдигателното съоръжение наредби по чл. 7 от ЗТИП;

2. в случаите по чл. 39 - документите по чл. 40, ал. 1, т. 1, 3 - 6 и/или 7.

Чл. 104. (1) При промяна на ползвателя на повдигателно съоръжение новият

ползвател е длъжен в 10-дневен срок от настъпване на промяната да уведоми за нея органа за технически надзор, който е регистрирал съоръжението.

(2) Предишният ползвател е длъжен да предаде на новия ползвател ревизионната книга на съоръжението и досието по чл. 120.

Чл. 105. (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Ползвателят може да промени лицето по чл. 97, т. 2, което осъществява технически надзор на повдигателното съоръжение.

(2) В случай на промяна по ал. 1 ползвателят е длъжен да регистрира повдигателното съоръжение пред новоизбрано лице по чл. 97, т. 2, като му представи ревизионната книга и досието по чл. 120. Новоизбраното лице по чл. 97, т. 2 регистрира повдигателното съоръжение в сроковете и по реда на чл. 102 и извършва следващия периодичен технически преглед на съоръжението в съответствие със сроковете по чл. 108, ал. 1, т. 2 или 3.

(3) В случаите по ал. 1 ползвателят отправя до лицето по чл. 97, т. 2, пред което е било регистрирало повдигателното съоръжение, писмено искане за предоставяне на досието по чл. 120, което съхранява. Лицето е длъжно да предостави досието в 7-дневен срок от получаване на искането.

Чл. 106. Когато повдигателно съоръжение се бракува, демонтира или се прекрати експлоатацията му за повече от 6 месеца, в 10-дневен срок ползвателят му е длъжен да уведоми за това органа за технически надзор, пред който съоръжението е регистрирано.

Чл. 107. Органите за технически надзор по чл. 97, т. 2 уведомяват всяка година до 31 януари ГД "ИДТН" за регистрираните и снетите от регистрацията през предходната година повдигателни съоръжения.

Раздел III.

Технически прегледи и проверки

Чл. 108. (1) Органите за технически надзор извършват следните технически прегледи на регистрираните повдигателни съоръжения:

1. първоначални - след първото регистриране;
2. периодични:

а) (изм. - ДВ, бр. 88 от 2014 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 и 6 - 8 до 10 години от датата на производството им - до 2 години след последния извършен технически преглед по т. 1 - 8; на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 и 6 - 8 над 10 години от

датата на производството им - до 1 година след последния извършен технически преглед по т. 1 - 8;

б) (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) на сменяемите товароухващащи приспособления, които не са част от съоръжение по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 - 12 месеца след последния извършен технически преглед по т. 1 - 8;

3. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) периодични със статично и динамично изпитване - на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4 и 7 - 8 години след последния извършен технически преглед по т. 1, 3 - 7;

4. след преустройство;

5. когато не са експлоатирани повече от една година;

6. след замяна или ремонт на:

а) носещите конструкции, носещите елементи, механизмите за повдигане, товароподемните куки или ролковите блокове - за повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 5 и 7;

б) повдигателния механизъм, носещите въжета и приспособленията за тяхното окачване, ограничителя на скоростта или хващачите - за повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8;

в) (нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г., отм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.)

7. (доп. - ДВ, бр. 88 от 2014 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) след демонтиране и монтиране на друго работно място - за стационарните или придвижващите се по релсов път повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 3 и за стационарно монтираните повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 7 и 8;

8. по искане на ползвателя на повдигателното съоръжение;

9. внезапни.

(2) За извършване на техническите прегледи по ал. 1, т. 1 - 8 ползвателите на повдигателните съоръжения са длъжни да отправят писмено заявление до органите за технически надзор, пред които са регистрирали съоръженията. Прегледите се извършват във:

1. двуседмичен срок от получаване на заявлението - за прегледите по ал. 1, т. 1, 4 - 7;

2. шестседмичен срок от получаване на заявлението - за прегледите по ал. 1, т. 2, 3 и 8.

(3) Датите за извършване на техническите прегледи по ал. 1, т. 1 - 8 в сроковете по ал. 2 се определят от органите за технически надзор и се съобщават най-малко 5 дни предварително на ползвателя на съоръженията.

(4) С писменото искане по ал. 1 за извършване на технически прегледи по ал. 1, т. 6 ползвателят предоставя на органа по технически надзор документите по чл. 40, ал. 1, т. 1, 3 - 6 и/или 7.

(5) Техническите прегледи на повдигателни съоръжения, за които не е приложен чл. 101, ал. 7 и които са преместени временно извън обхвата на териториална компетентност на регионалния отдел на ГД "ИДТН", пред които са

регистрирани, се извършват от инспектори на регионалния отдел на ГД "ИДТН", на чиято територия се експлоатират съоръженията.

(6) С писменото искане по ал. 1 за извършване на технически прегледи на съоръженията по ал. 5 ползвателят предоставя на органа по технически надзор:

1. проекта по чл. 5, ал. 1, когато такъв се изисква;
2. досието по чл. 120, съхранявано от ползвателя, което след извършване на прегледа се връща на ползвателя.

(7) Техническите прегледи се извършват в присъствието на лицето по чл. 55, т. 1 и/или на лицето, което поддържа повдигателното съоръжение.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 88 от 2014 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Сроковете по ал. 1, т. 2, буква "а" изтичат в последния ден съответно на двадесет и четвъртия и дванадесетия месец считано от месеца на предходния преглед, срокът по ал. 1, т. 2, буква "б" изтича в последния ден на дванадесетия месец считано от месеца на предходния преглед, а срокът по т. 3 изтича в последния ден на деветдесет и шестия месец считано от месеца на предходния преглед.

(9) След всеки технически преглед органът по чл. 97, т. 2 поставя върху повдигателното съоръжение по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, 6 - 8 близо до табелката на производителя стикер, върху който са записани регистрационният номер на органа, извършил техническия преглед, регистрационният номер на повдигателното съоръжение, датата на извършване на прегледа и годината, през която трябва да се извърши следващият периодичен преглед. Стикерът трябва да бъде здраво закрепен, а обозначенията върху него трябва да са ясни, четливи и незаличими.

(10) Техническите прегледи по ал. 1, т. 9 се извършват само от органа по чл. 97, т. 1 за всички повдигателни съоръжения, независимо от това в коя точка от приложение № 1 към Наредбата за условията и реда за издаване на лицензии за осъществяване на технически надзор на съоръжения с повишена опасност и за реда за водене на регистър на съоръженията попадат съоръженията. Те могат да се извършват:

1. при проверки по чл. 42, ал. 1 или чл. 34б, ал. 1 от ЗТИП;
2. когато сроковете за извършване на периодичните прегледи по ал. 1, т. 2 или 3 са изтекли и не е постъпило заявление по ал. 2;
3. при обследване на аварии и злополуки с повдигателни съоръжения;
4. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) при получаване на сигнали, жалби или предложения от други контролни органи, граждани, организации или при случаи, свързани с безопасната експлоатация на повдигателните съоръжения;
5. при контрол на изпълнението на принудителните административни мерки по чл. 49, ал. 1 от ЗТИП;
6. преди изтичането на сроковете по ал. 1, т. 2 или 3, когато резултатите от предходните технически прегледи показват, че има предпоставки за появяване на дефекти, които ще застрашат безопасната експлоатация на съоръжението.

(11) (Нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) Органът за технически надзор по чл. 97, т. 2

информира незабавно съответния регионален отдел на ГД "ИДТН", когато установи, че по отношение на регистрирани от него съоръжения са изтекли сроковете за извършване на прегледа по ал. 1, т. 2 и че не е постъпило заявление по ал. 2.

Чл. 109. Ползвателят е длъжен да осигури на служителите на ГД "ИДТН" всички необходими за извършването на техническите прегледи уреди, инструменти, контролни тежести, електроенергия, правоспособен персонал и лични предпазни средства.

Чл. 110. (1) При първоначалния технически преглед се извършва:

1. проверка за наличието на маркировка за съответствие със съществените изисквания на Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините - когато такава се изисква;
2. проверка за съответствието на повдигателното съоръжение с документите по чл. 101, ал. 2 или 3;
3. проверка за спазване изискванията на глава втора;
4. външен преглед на съоръжението и функционално изпитване на действието на механизмите, електрообзавеждането, защитните елементи и хидравличната система;
5. статично изпитване;
6. динамично изпитване;
7. проверка за съответствието на повдигателното съоръжение с чл. 101, ал. 5 и 6 в случаите по чл. 101, ал. 4.

(2) При първоначалния преглед на повдигателни съоръжения, които са пуснати на пазара в сглобен вид, не се извършва статично и динамично изпитване, ако не са изминали повече от 24 месеца от датата на издаване на декларацията за съответствие по чл. 101, ал. 2, т. 3.

Чл. 111. (1) При техническите прегледи по чл. 108, ал. 1, т. 2 се извършват проверките и изпитванията по чл. 110, ал. 1, т. 2 - 4, а при техническите прегледи по чл. 108, ал. 1, т. 3 - 7 - проверките и изпитванията по чл. 110, ал. 1, т. 2 - 6.

(2) При техническите прегледи по чл. 108, ал. 1, т. 4 не се извършва статично и динамично изпитване, ако не са изминали повече от 24 месеца от датата на издаване на декларацията за съответствие по чл. 103, т. 1, буква "г".

(3) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) При техническите прегледи по чл. 108, ал. 1, т. 8 и 9 в зависимост от искането на ползвателя, съответно преценката на органа по чл. 100, ал. 1, се извършват проверките и изпитванията по чл. 110, ал. 1, т. 2 - 4 или чл. 110, ал. 1, т. 2 - 6

Чл. 112. (1) При техническите прегледи по чл. 108, ал. 1 органите за технически надзор могат да изискват от ползвателя извършване на безразрушителен контрол на носещите елементи или куките на товароподемните кранове, които са експлоатирани повече от 16 години, за проверка на наличието на пукнатини в елементите или куките.

(2) Контролът по ал. 1 трябва да се извършва от лица по чл. 47.

(3) Разходите за извършване на контрола са за сметка на ползвателите на съоръженията.

Чл. 113. (1) Статичното изпитване на съоръженията по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, 6 - 8 се извършва съгласно инструкцията за експлоатация, а за товароподемни кранове - и съгласно т. 3.3.1 от БДС ISO 4310.

(2) Ако в инструкцията по ал. 1 няма изисквания за продължителността и товара, статичното изпитване се извършва в продължение на 10 min с товар, превишаващ с 25 на сто товароподемността на съоръженията. Изпитването е успешно, ако не настъпи отпускане на товара или платформата на подвижната работна площадка и не се открият пукнатини, разрушаване на елементи, отлюспване на боя, остатъчни деформации или повреди, които могат да влияят на експлоатационните качества и безопасността на повдигателното съоръжение и които могат да се установят визуално без използване на специализирани уреди.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 88 от 2014 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Статичното изпитване на сменяемите товароухващащи приспособления се извършва с натоварване, превишаващо с 50 на сто товароподемността им.

(4) Статичното изпитване на стреловите кранове и на подвижните работни площадки стрелови тип се извършва при най-голям обсег на стрелата, а на подвижните работни площадки конзолен тип - при най-голям обсег на конзолата.

(5) Статичното изпитване на повдигателните съоръжения може да се извършва с динамометър вместо с товар.

Чл. 114. (1) Динамичното изпитване на съоръженията по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, 6 - 8 се извършва съгласно инструкцията за експлоатация, а за товароподемни кранове - и съгласно т. 3.3.2 на БДС ISO 4310.

(2) Ако в инструкцията по ал. 1 няма други изисквания, при динамичното изпитване се проверява работата на механизмите и спирачките с товар, превишаващ с 10 на сто товароподемността им, като неколккратно се извършва повдигане, спускане и придвижване на товара. Изпитването е успешно, ако не се получат повреди на механизмите, а задвижването и спирачките функционират в съответствие с определените режими на работа.

Чл. 115. (1) След извършване на първоначалния технически преглед органите за технически надзор заверяват с подпис и печат ревизионната книга по чл. 101, ал. 2,

т. 1, предават я на ползвателя за съхранение и издават акт за първоначален технически преглед, който съдържа:

1. вида на извършените проверки и изпитвания и резултатите от тях;
  2. констатираните неизправности, нарушения и други несъответствия с изискванията на наредбата и/или техническата документация на съоръжението;
  3. заключение за годността на съоръжението за безопасна експлоатация;
  4. срока за извършване на следващия периодичен преглед.
- (2) Актът по ал. 1 се предоставя на ползвателя.

Чл. 116. (1) Органите за технически надзор записват резултатите от техническите прегледи по чл. 108, ал. 1, т. 2 - 9 в ревизионните книги на повдигателните съоръжения, като попълват ревизионен акт, който съдържа:

1. вида на извършените проверки и изпитвания и резултатите от тях;
2. констатираните неизправности, нарушения и други несъответствия с изискванията на наредбата и/или техническата документация на съоръжението;
3. заключение за годността на съоръжението за по-нататъшна безопасна експлоатация и при какви условия може да се експлоатира;
4. срока за следващия периодичен преглед.

(2) Ползвателите са длъжни да предоставят ревизионните книги на повдигателните съоръжения при поискване от органите за технически надзор.

(3) Служителите на ГД "ИДТН" могат да записват в ревизионните книги предписанията по чл. 49, ал. 1, т. 1 от ЗТИП.

Чл. 117. (Отм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.)

Чл. 118. Когато при техническите прегледи по чл. 108, ал. 1, т. 1 - 8 органите за технически надзор по чл. 97, т. 2 установят, че повдигателното съоръжение не е годно за по-нататъшна безопасна експлоатация или когато ползвателят не е осигурил възможност или е попречил за извършване на периодичните прегледи на повдигателните съоръжения в сроковете по чл. 108, ал. 1, т. 2 или 3, те са длъжни писмено да уведомят за това регионалния отдел на ГД "ИДТН".

Чл. 119. (1) Служителите на ГД "ИДТН" писмено разпореждат спиране на експлоатацията на повдигателните съоръжения, когато:

1. не са регистрирани пред органите за технически надзор;
2. в акта за първоначален технически преглед или в ревизионен акт е вписано заключение, че съоръжението не е годно за безопасна експлоатация;
3. на съоръженията не е извършен технически преглед съгласно чл. 108, ал. 1, т. 1 - 7;
4. нямат нанесена маркировка за съответствие със съществените изисквания

на приложимите наредби по чл. 7 от ЗТИП, когато такава се изисква;

5. престанат да съответстват на нормативните изисквания за устройство или безопасна експлоатация и/или са констатирани повреди или неизправности, които не осигуряват безопасната експлоатация на съоръжението;

6. се управляват от лице, което не притежава необходимата правоспособност, когато за управлението им е необходима правоспособност.

(2) Служителите на ГД "ИДТН" писмено разпореждат прекъсване на електрозахранването на повдигателните съоръжения, за които са разпоредили спиране на експлоатацията съгласно ал. 1. Електрозахранването може временно да бъде възстановено само от лице, извършващо ремонт, до завършването на ремонта.

(3) Разпореждането по ал. 1 и 2 може да бъде вписано в акта за първоначален технически преглед или в ревизионната книга на съоръжението или да се съдържа в писмена заповед.

(4) След отстраняване на причините, поради които повдигателните съоръжения са били спрени от експлоатация, служителите на ГД "ИДТН" разрешават експлоатацията им с писмена заповед или с вписване в ревизионната книга.

Чл. 120. Органите за технически надзор и ползвателите на повдигателни съоръжения съставят досие на всяко повдигателно съоръжение и го съхраняват до бракуването на съоръжението. Досието съдържа:

1. документите, представени при регистрацията;

2. (доп. - ДВ, бр. 88 от 2014 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) актовете за технически прегледи, копие от платежни документи за извършването им и други документи, издадени от органите за технически надзор;

3. (доп. - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) чертежи, изчисления, протоколи от извършени изпитвания и документи за извършени ремонти или преустройства, както и копие от платежни документи за извършването им;

4. други документи, когато това е предвидено в наредбата.

Чл. 121. (1) Служителите на ГД "ИДТН" извършват периодични и внезапни проверки на предприятията и други сгради или обекти, в които са монтирани или се експлоатират повдигателни съоръжения.

(2) Проверките по ал. 1 обхващат:

1. външен преглед на повдигателните съоръжения или на част от тях;

2. наличието на персонал с необходимата правоспособност и/или квалификация;

3. съответствието на създадената организация за безопасна експлоатация, поддържане и ремонт на повдигателните съоръжения с изискванията на наредбата;

4. наличието и правилното водене на документацията, която съгласно наредбата трябва да се води и съхранява в предприятието;

5. регистрирани ли са повдигателните съоръжения и извършени ли са им технически прегледи.

Чл. 122. (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Служителите на ГД "ИДТН" писмено разпореждат демонтиране на повдигателни съоръжения при непосредствена опасност от срутването им.

(2) Ползвателите на съоръженията по ал. 1 са длъжни да ги демонтират в едномесечен срок след получаване на писменото разпореждане за демонтиране.

Глава пета.

ВПИСВАНЕ В РЕГИСТЪРА НА ЛИЦАТА, КОИТО ИЗВЪРШВАТ ПОДДЪРЖАНЕ, РЕМОНТИРАНЕ И ПРЕУСТРОЙВАНЕ НА ПОВДИГАТЕЛНИ СЪОРЪЖЕНИЯ

Чл. 123. (1) Лицата, които кандидатстват за вписване в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП за извършване на дейности по поддържане, ремонтване и преустройство на повдигателни съоръжения, трябва да отговарят на изискването на чл. 36, ал. 2, т. 1 от ЗТИП и:

1. (доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) да разполагат със следния нает по трудово правоотношение персонал, чиито трудови договори са регистрирани по реда на чл. 62 от Кодекса на труда:

а) лице с образователно-квалификационна степен "магистър" по машинна или електротехническа специалност, което да контролира качеството на влаганите материали и спазването на изискванията на проектната документация и на наредбата - за повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 7; когато заявителят кандидатства само за дейността по поддържане на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 7 или за ремонтване и преустройство на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 5, лицето може да е със средно професионално образование с изучаване на повдигателни съоръжения;

б) (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) лице с не по-ниско от средно професионално образование и квалификация в областта на заваряването - само за дейностите по ремонтване и преустройство на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 7;

в) заварчик с правоспособност "заварчик на тръби" или "заварчик на листов материал", одобрен от компетентен за одобряване на персонал нотифициран орган или от лице, акредитирано от член на Европейската организация за акредитация да извършва сертификация на персонал за изпълнение на неразглобяеми съединения - само за ремонтване и преустройство на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 7;

г) (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) лица с професия "монтър" и/или "електромонтър";

д) (доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) не по-малко от двама асансьорни монтьори с правоспособност съгласно Наредба № 3 от 2001 г. за условията и реда за придобиване на правоспособност за упражняване на професията "монтьор по монтиране, поддържане и ремонтване на асансьори" (ДВ, бр. 9 от 2001 г.) или лица с професионална квалификация по професията "електротехник" със специалност "електрообзавеждане на подемна и асансьорна техника" - за повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8;

2. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) да разполагат със:

а) българските стандарти за повдигателните съоръжения, които ще поддържат, ремонтват или преустройват;

б) процедури за работа за извършване на поддържане, ремонтване и/или преустройство на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 7, съдържащи реда за осъществяване на дейността, контрола за спазване изискванията на проектите, технологичната документация и наредбата;

в) процедури за работа за извършване на функционалните проверки, поддържането, ремонтването и преустройването на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8;

3. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) да притежават:

а) за дейностите ремонтване и преустройство и в зависимост от видовете повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 7, за които кандидатстват - апаратура и съоръжения за извършване на статични и динамични изпитвания и за измерване на провес, мегаометър с изпитвателно напрежение 1000 V, мултиметър с обхват до 500 V, амперклеци или амперметър с обхват до 100 A, манометър с клас на точност до 1,0 (за повдигателни съоръжения, които имат хидравлична система), шлосерски инструменти, измервателни уреди за геометрични размери и други машини, съоръжения и уреди с обхват, технически характеристики и предназначение в зависимост от предвидените в процедурите по т. 2, буква "б" технологични операции и според вида и работните параметри на повдигателните съоръжения, за които кандидатстват;

б) за дейността поддържане на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 7:

аа) материално-техническите условия по буква "а";

бб) стендове, уреди, електротехнически инструменти и средства за измерване, необходими за извършване на изпитвания, измервания и настройка на защитните елементи, които ще поддържат;

в) за дейностите поддържане, ремонтване и преустройство на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8:

аа) микрометър с обхват до 100 mm, амперметър или амперклеци с обхват до 100 A, волтметър с обхват до 1000 V променлив ток и до 660 V постоянен ток, омметър с обхват от 0 до 20 W, мегаометър с изпитвателно напрежение до 500 V, манометър с обхват до 10,0 MPa и клас на точност не по-нисък от 1,0, тарирани тежести и съоръжения за извършване на изпитванията по чл. 113 и 114, хронометър, нивелир,

електрозаваръчен апарат, електрически поялник, ръчна бормашина, ъглошлайф, скоби за демонтиране на маховици и спирачни колела, инструменти за нарязване на резба, лебедка, шлосерски инструменти, измервателни уреди за размери и други машини, съоръжения и уреди с обхват, технически характеристики и предназначение в зависимост от предвидените в процедурите по т. 2, буква "в" технологични операции и според вида и работните параметри на подемите, за които кандидатстват;

бб) офис и пряка телефонна линия;

вв) работни помещения;

4. за повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 7 - когато дейността предвижда извършване на заваръчни дейности чрез стопяване на метални материали, кандидатът трябва да отговаря и на изискванията на БДС EN ISO 3834-2 и да разполага със:

а) апарати и машини за заваряване на метали;

б) машини и приспособления за подготовка на краищата на заваряваните елементи;

в) машини и приспособления за рязане, включително термично рязане;

г) пещи, сушилни за обмазани електроди и други апарати за обработване на добавъчните материали;

д) приспособления за почистване на заварените съединения;

5. да осигуряват 24-часово аварийно обслужване съгласно чл. 81, ал. 1, т. 3 - само за поддържане на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8;

6. персоналот по т. 1 да познава и правилно да прилага процедурите за работа по т. 2, букви "б" и/или "в".

(2) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Допуска се лица от персонала по ал. 1, т. 1 да не са наети по трудово правоотношение, ако притежават необходимото образование и квалификация и:

1. са неограничено отговорни съдружници, когато заявителят е събирателно или командитно дружество, управители на търговски дружества, или

2. заявителят е едноличен търговец и самият той е включен в персонала по ал. 1, т. 1 и задълженията им са регламентирани чрез подходящ запис.

(3) (Нова - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Изпълнението на функциите на персонала по ал. 1 трябва да е включено в длъжностните им характеристики или с друг подходящ запис.

Чл. 124. (1) Лицата по чл. 123, ал. 1 отправят до председателя на ДАМТН чрез регионалните отдели на ГД "ИДТН" писмено заявление, в което посочват дейностите и видовете, типа и техническите характеристики на повдигателните съоръжения, за които кандидатстват.

(2) В заявлението по ал. 1 се вписват единният идентификационен код (ЕИК) на лицето според търговския регистър и името на законния му представител и към него се прилагат:

1. (отм. - ДВ, бр. 60 от 2018 г., в сила от 20.07.2018 г.)

2. (отм. - ДВ, бр. 60 от 2018 г., в сила от 20.07.2018 г.)
3. (доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) копия от длъжностните характеристики или други подходящи записи, документите за образование, квалификация и правоспособност и сертификатите на персонала по чл. 123, ал. 1, т. 1;
4. списък на нормативните актове, които ще прилагат при осъществяване на дейността си, и стандартите по чл. 123, ал. 1, т. 2, буква "а";
5. процедурите за работа по чл. 123, ал. 1, т. 2, букви "б" и/или "в";
6. списък на уредите, машините и съоръженията по чл. 123, ал. 1, т. 3 и/или 4;
7. писмена информация за начина, по който е осигурено 24-часовото аварийно обслужване по чл. 81, ал. 1, т. 3;
8. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2012 г., в сила от 01.01.2013 г.) документ за платена държавна такса по чл. 19, ал. 1, т. 1 от Тарифа № 11 за таксите, които се събират в системата на Държавната агенция за метрологичен и технически надзор по Закона за държавните такси, утвърдена с Постановление № 97 на Министерския съвет от 1999 г. (обн., ДВ, бр. 50 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 10 от 2000 г., бр. 97 и 115 от 2002 г., бр. 17 и 19 от 2003 г.; попр., бр. 27 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 33 и 49 от 2003 г., бр. 32 и 104 от 2004 г., бр. 15 и 40 от 2006 г., бр. 19 от 2007 г. и бр. 33 от 2008 г.).

Чл. 125. (1) В срок 15 дни от получаване на заявлението по чл. 124, ал. 1 служителите на регионалния отдел на ГД "ИДТН" извършват проверка на приложените към него документи.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) Ако при проверката по ал. 1 се установи липса на някой от документите по чл. 124, ал. 2, на заявителя се дава възможност допълнително да ги представи в срок, не по-дълъг от 1 месец. Указанията за допълнително представяне на документи се съобщават по реда на чл. 18а от Административнопроцесуалния кодекс. Служителите на регионалния отдел на ГД "ИДТН" проверяват допълнително представените документи в срок 7 дни от получаването им.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2012 г., в сила от 01.01.2013 г.) Ако при проверката по ал. 1 или 2 не се установи несъответствие с някое от изискванията на чл. 123 или липса на някой от документите по чл. 124, ал. 2, в срок 15 дни от приключването ѝ и след представяне от заявителя на документ за платена държавна такса по чл. 19, ал. 1, т. 2 от Тарифа № 11 за таксите, които се събират в системата на Държавната агенция за метрологичен и технически надзор по Закона за държавните такси служителите извършват проверка на място на заявителя.

(4) За резултатите от проверките по ал. 1, 2 и 3 се съставя протокол, който в 5-дневен срок от приключването на последната проверка началникът на регионалния отдел на ГД "ИДТН" представя на председателя на ДАМТН или на оправомощено от него длъжностно лице от ГД "ИДТН".

(5) Когато заявителят не представи някой от документите по чл. 124, ал. 2 и след предоставената му допълнителна възможност, се приема, че той не съответства

на изискването, което се удостоверява чрез този документ.

(6) В 10-дневен срок от получаването на протокола по ал. 4 председателят на ДАМТН или оправомощеното от него длъжностно лице от ГД "ИДТН" вписва заявителя в регистъра по чл. 36, ал. 1 ЗТИП и издава удостоверение за вписването му, когато заявителят отговаря на изискванията на чл. 123, или мотивирано отказва регистрацията, когато заявителят не отговаря на изискванията на чл. 123.

(7) (Нова - ДВ, бр. 88 от 2014 г., в сила от 01.01.2016 г., отм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.)

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на наредбата:

1. "Товароподемен кран" е машина с циклично действие, предназначена за повдигане и преместване на товар в пространството, окачен с помощта на кука или други товарозахващащи органи.

2. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) "Сменяеми товарозахващащи приспособления" са подемен съоръжения, които могат да се монтират директно или индиректно на куката или върху всяко друго присъединяващо устройство на кран, лебедка или ръчен манипулатор, управляван от ползвателя, без да предизвика изменение в крана, телфера или ръчно управлявания манипулатор.

3. "Предпазно устройство" е устройство:

а) което служи за осигуряване на функция, свързана с безопасността;
б) чийто отказ и/или неизпълнение на функция застрашава безопасността на хората.

4. "Коефициент на сигурност" е коефициентът по § 1, т. 21 от допълнителните разпоредби на Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините.

5. "Статично изпитване" е изпитването по § 1, т. 23 от допълнителните разпоредби на Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините.

6. "Динамично изпитване" е изпитването по § 1, т. 24 от допълнителните разпоредби на Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините.

7. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) "Инструкция за експлоатация" е инструкцията, която съгласно Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините или Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините (отм.) трябва да придружава машината или сменяемото товарозахващащо приспособление, а за повдигателни съоръжения, пуснати на пазара на Република България преди влизането в сила на посочените наредби - инструкцията на завода производител.

8. "Преустройство" е всяко съществено изменение на конструкцията или

задвижването на повдигателното съоръжение, с което се променят техническите му характеристики (товароподемност, скорост на повдигане, височина на повдигане, обсег на стрелата) и се повишават или преразпределят натоварванията в елементите му или се намалява товарната или собствената устойчивост на повдигателното съоръжение, както и всяка промяна на органите за управление, а за съоръженията по чл. 2, ал. 1, т. 8 - и всяко изменение в електрическата схема за управление на подечника или на елементи от нея.

9. "Ремонт" е дейност, при която чрез технически методи, включително чрез заваряване или замяна на елементи или възли, се възстановява повдигателното съоръжение или негови елементи до състояние, в което те могат да функционират безопасно при максималните им проектни параметри.

10. "Поддържане" е дейност, при която чрез технически методи, които не включват заваряване, но могат да включват замяна на части, се запазва техническото състояние на повдигателното съоръжение, при което то може да функционира безопасно.

11. "Декларация за съответствие" е декларацията, с която се удостоверява съответствието със съществените изисквания на повдигателните съоръжения съгласно приложимата наредба по чл. 7 от ЗТИП или съгласно националното законодателство на друга държава - членка на Европейския съюз, или държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, с което се въвеждат приложимите директиви от "Нов подход".

12. "Предприятие" е всяко място - предприятие, учреждение, организация, кооперация, заведение, обект и други подобни, където се полага труд.

13. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) "Подвижни работни площадки" са повдигателните съоръжения, за които се прилага БДС EN 280, БДС EN 1495 или БДС EN 1808.

14. "Неразглобяеми съединения" са тези съединения, които не могат да бъдат разглобени без разрушаване.

15. "Разполагане" е установяване на самоходен, местим или придвижващ се кран на мястото, на което ще се използва за повдигане или спускане на товар.

16. "Монтиране" е установяване на стационарен кран или кран, придвижващ се по релсов път, на мястото, на което ще се използва за повдигане или спускане на товар.

17. "Сменяемо съоръжение" е съоръжението по § 1, т. 2 от допълнителните разпоредби на Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на машините.

18. "Малки товарни асансьори" са съоръженията съгласно определението в БДС EN 81-3.

§ 2. Класификацията на товароподемните кранове по чл. 2, ал. 1, т. 1 в зависимост от конструкцията, товарозахващащия орган, възможността за придвижване, начина на задвижване, степента на въртене и стоенето на релсовия

път, както и основните понятия, свързани с характеристики на крановете, са съгласно БДС ISO 4306.

§ 3. (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) За повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 4, 7 и 8, чиято документация по чл. 38 от ЗТИП е изгубена по време на експлоатацията, ползвателят може да осигури извършването на проверочни пресмятания на елементите на повдигателното съоръжение и да ги представи на органите за технически надзор.

(2) Пресмятанията по ал. 1 трябва да се извършват по хармонизираните стандарти към приложимата наредба по чл. 7 от ЗТИП, а когато такива няма - по други стандартизирани методики.

(3) Пресмятанията по ал. 1 трябва да са придружени с електрически и/или хидравлични схеми и инструкцията за експлоатация.

§ 4. (1) Автокранове и кранове, монтирани на самоходни и несамостоятелни шасита, могат да се експлоатират на територията на Република България, без да се изисква регистрация и извършване на технически преглед по реда на глава четвърта, за период до шест месеца, ако са собственост на юридическо лице от друга държава - членка на Европейския съюз, и:

1. имат валиден документ за извършен първоначален или периодичен технически преглед, издаден от компетентен за съответната държава орган, от който е видно, че са технически изправни, или

2. от датата на издаването на декларацията им за съответствие не са изминали повече от 24 месеца.

(2) Ползвателят на повдигателни съоръжения по ал. 1 е длъжен да уведоми регионалния отдел на ГД "ИДТН", на чиято територия ще се експлоатират, за датата на влизане в Република България на съоръженията в срок 10 дни преди влизането им.

§ 5. За повдигателните съоръжения, монтирани в сгради в режим на етажна собственост, задълженията на ползвателя по наредбата се изпълняват от управителя или председателя на управителния съвет на етажната собственост.

§ 6. Наредбата е обявена пред Европейската комисия по реда на чл. 5, ал. 1 от Постановление № 165 на Министерския съвет от 2004 г. за организацията и координацията на обмена на информация за технически регламенти и правила за услуги на информационното общество и за установяване на процедурите, свързани с прилагането на някои технически правила за продукти, законно предлагани на българския пазар (обн., ДВ, бр. 64 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 91 от 2005 г., бр. 40 от 2006 г. и бр. 48 от 2009 г.), с което се въвеждат разпоредбите на Директива 98/34/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 юни 1998 г., установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите стандарти и регламенти и правила относно услугите на информационното общество (ОВ, L 204, 21.07.1998 г., стр.

37), изменена с Директива 98/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 юли 1998 г. (ОВ, L 217, 05.08.1998 г., стр. 18).

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 7. Устройството на пуснатите в експлоатация преди влизането в сила на наредбата повдигателни съоръжения и стойността на товара, с който се извършва статичното и динамичното изпитване, трябва да съответстват на документацията на производителя им и/или на заверената от органите за технически надзор проектна документация.

§ 8. В срок 6 месеца от датата на влизане в сила на наредбата монтажът на повдигателните съоръжения може да се извършва по заверените от органите за технически надзор преди влизането в сила на наредбата инвестиционни проекти.

§ 9. (1) Лицата, които преди влизането в сила на наредбата са вписани в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП като лица, извършващи поддържане, ремонтране и/или преустройство на повдигателни съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 - 5 и 7, трябва да приведат дейността си в съответствие с изискванията на чл. 123 не по-късно от една година след влизането в сила на наредбата.

(2) Лицата по ал. 1 могат да извършват поддържане, ремонтране и преустройство на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 6.

§ 10. (1) Лицата, които до влизането в сила на наредбата са вписани в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП като лица, извършващи поддържане, ремонтране и/или преустройство на асансьори, строителни товаро-пътнически подемници и/или товарни платформени асансьори, могат да извършват съответно поддържане, ремонтране и/или преустройство на съоръженията по чл. 2, ал. 1, т. 8.

(2) Лицата по т. 1 трябва да приведат дейността си в съответствие с изискванията на чл. 123 не по-късно от 3 месеца след влизането в сила на наредбата.

§ 11. (1) Към заявителите по висящи производства за вписване в регистъра по чл. 36, ал. 1 от ЗТИП се прилагат изискванията на чл. 123.

(2) В двумесечен срок от влизането в сила на наредбата заявителите по ал. 1 могат да представят допълнително документи по чл. 124, ал. 2, с които удостоверяват съответствието си с изискванията на чл. 123.

(3) За срока по ал. 2 проверките по висящите производства спират, а след изтичането му сроковете на проверките по чл. 125 започват да текат отново.

§ 12. В срок до 3 месеца от влизането в сила на наредбата ползвателите на

съоръженията по чл. 2, ал. 1, т. 6 и 8, с изключение на строителните подеминици, са длъжни да ги регистрират пред органите за технически надзор.

§ 13. Наредбата се приема на основание чл. 31, ал. 1 от Закона за техническите изисквания към продуктите.

§ 14. (Нов - ДВ, бр. 88 от 2014 г.) Член 53, ал. 5 и чл. 125, ал. 7 влизат в сила от 1 януари 2016 г.

Заключителни разпоредби
КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 347 ОТ 20 ДЕКЕМВРИ 2012 Г. ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И
ДОПЪЛНЕНИЕ НА НОРМАТИВНИ АКТОВЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

(ОБН. - ДВ, БР. 103 ОТ 2012 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2013 Г.)

§ 13. Постановлението влиза в сила от 1 януари 2013 г. с изключение на § 1, т. 10, която влиза в сила от 1 април 2013 г.

Заключителни разпоредби
КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 143 ОТ 13 ЮЛИ 2018 Г. ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА
НОРМАТИВНИ АКТОВЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

(ОБН. - ДВ, БР. 60 ОТ 2018 Г., В СИЛА ОТ 20.07.2018 Г.)

§ 9. Постановлението влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 28 ОТ 1 ФЕВРУАРИ 2021 Г. ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ
НА НАРЕДБАТА ЗА БЕЗОПАСНАТА ЕКСПЛОАТАЦИЯ И ТЕХНИЧЕСКИЯ НАДЗОР
НА ПОВДИГАТЕЛНИ СЪОРЪЖЕНИЯ, ПРИЕТА С ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 199 НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 2010 Г.

(ОБН. - ДВ, БР. 10 ОТ 2021 Г., В СИЛА ОТ 05.02.2021 Г.)

§ 35. Навсякъде в наредбата думите "товарозахващащи приспособления", "товарозахващащите приспособления", "товарозахващащото приспособление" и "товарозахващащото му приспособление" се заменят съответно със "сменяеми товарозахващащи приспособления", "сменяемите товарозахващащи приспособления", "сменяемото товарозахващащо приспособление" и "неговото сменяемо товарозахващащо приспособление".

§ 36. Производствата по глава пета от наредбата, започнали преди влизането в сила на това постановление, се довършват по досегашния ред.

§ 37. Постановлението влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Приложение № 1 към чл. 9, ал. 1 и чл. 83

Видове почви	Дълбочина на изкопа (в m)					
	1	2	3	4	5	6
	Разстояние от най-близката опора или колело на стрелови кран или подвижна работна площадка стрелови тип, монтирана на автомобил или на самоходно и несамходно шаси, както и до верига на багер по чл. 2, ал. 1, т. 4 до горния ръб на земни откоси и изкопи в m					
Песъчлива или чакълеста	2,0	3,0	4,3	5,5	7,0	8,5
Глинест пясък	1,5	2,5	3,5	4,5	5,5	6,5
Песъчлива глина	1,0	2,0	3,0	4,0	4,7	5,5
Глина, льос (сух)	1,0	1,7	2,2	3,0	3,7	4,5
Други видове	2,0	3,0	4,3	5,5	7,0	8,5

Приложение № 2 към чл. 27, ал. 3, чл. 84 и 94

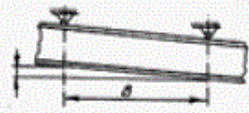

Наименование на допуска	Мостови кранове		Кулови кранове		Козлови кранове с отвор до 30 m		Портални кранове		Кранове с носещи въжета и козлови кранове с отвор, по-голям от 30 m	
	при монтиране	при експлоатирание	при монтиране	при експлоатирание	при монтиране	при експлоатирание	при монтиране	при експлоатирание	при монтиране	при експлоатирание
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Разлика в котите (нивата) на главите на крановите релси в едно напречно сечение	15	20	20 - 25	25 - 60	10	15	15	30	20	30
	върху опорите на колоните	при натоварен кран за								
	15	20	междурелсия							
	между колоните	от 2,5 до 6,0 m								
2. Разлика в котите (нивата) на крановите релси между съседни колони:										
а) при	10	15	-	-	-	-	-	-	-	-

разстояние между колоните до 10 m										
б) при разстояние между колоните над 10 m	1/1000	20	-	-	-	-	-	-	-	-
	от раз- стоя- нието между коло- ните, но не повече от 15									
3. Отклонение от разстояниет между осите на релсите	10	15	5	10	8	12	5	10	30	40
4. Разместв ане челата на съединяван релси - вертикално и хоризонталн	2	3	2	3	1	2	1	3	1	2
5. Отклонение	15	20	-	-	15	20	15	20	15	20

на релсите от правата линия (за мостови кранове за участък 40 m, а за останалите кранове - 30 m)										
6. Хлабини в челните съединения на релсите (при температура 0 °С и дължина на релсата 12,5 m)	4	4	6	6	6	6	6	6	6	6
						при изменение на температурата с 10 °С допускът за хлабини се изменя с 1,5 mm				
7. Разлика в котите (нивата) на главите на релсите на дължина 10 m от релсовия път	-	-	40	100	20	30	15	20	20	30

Забележка. Посочените допустими отклонения са в mm.

Приложение № 3 към чл. 27, ал. 3, чл. 84 и 94

Вид повдигателни съоръжения	Разлика в котите (нивата) на долния работен пояс между две съседни опори по посока на пътя		Разлика в котите (нивата) на долните работни пояси на съседни греди между опорите в едно напречно сечение				Изместване на сечението на гредата от надлъжната трайраща ос	
								
	при мон-тиране	при експлоа-тиране	при мон-тиране	при експлоа-тиране	при мон-тиране	при експлоа-тиране	при мон-тиране	при експлоа-тиране
Телфери електрически	1/1500 В	1/1000 В	-	-	-	-	-	-
Дву- и много-опорни висящи кранове	1/1500 В	1/1000 В	6	10	10	15	± 3	± 4
Дву- и много-опорни висящи кранове, но с присъединителни устройства	1/1500 В	1/1000 В	2	3	2	3	± 3	± 4

Забележка. Посочените допустими отклонения са в mm.

Приложение № 4 към чл. 53, ал. 3

(Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.)

1. Функционални проверки на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 1 и 4:

1.1. веднъж месечно се проверява изправността на:

1.1.1. предпазните устройства;

- 1.1.2. отделните елементи на механизмите;
  - 1.1.3. въжетата на ролковия блок и на товароухващия орган;
  - 1.1.4. органите за управление в кабината на крана и пултовете за управление, звуковата и друга сигнализация;
  - 1.1.5. хидравличната система - тръбопроводи, маркучи, хидравлични цилиндри, хидромотори и хидравлични помпи, клапани;
  - 1.1.6. (изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г., в сила от 05.02.2021 г.) сменяемите товароухващащи приспособления;
  - 1.2. веднъж на 3 месеца се проверява за видими с невъоръжено око дефекти:
    - 1.2.1. металоконструкцията - връзките между отделните елементи, шарнирни връзки, заварки, връзката между основната рама и шасито на стрелови кранове, закрепването на противотежестта и др.;
    - 1.2.2. електрообзавеждането на повдигателното съоръжение;
  - 1.3. веднъж на 6 месеца се проверяват за видими дефекти релсовият път, опорите в края на релсовия път, буферите на количката или телфера на крана и релсоухватните устройства.
2. Функционални проверки на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 7 - веднъж месечно се проверява изправността на:
- 2.1. предпазните устройства;
  - 2.2. отделните елементи на механизмите;
  - 2.3. носещите въжета;
  - 2.4. органите за управление, звуковата и друга сигнализация;
  - 2.5. хидравличната система - тръбопроводи, маркучи, хидравлични цилиндри, хидромотори и хидравлични помпи, клапани.
3. Функционални проверки на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 8:
- 3.1. веднъж месечно се проверява изправността на:
    - 3.1.1. крайните изключватели;
    - 3.1.2. ограничителя на скоростта;
    - 3.1.3. устройствата за контрол на затварянето на кабинната и шахтните врати и контактите за безопасност;
    - 3.1.4. устройството за контрол на затварянето на люка на покрива на кабинната;
    - 3.1.5. бутона "стоп";

- 3.1.6. контакта за безопасност на захващащия механизъм;
  - 3.1.7. буферите;
  - 3.1.8. предпазния клапан;
  - 3.1.9 воденето на кабината и противотежестта по направляващите елементи;
  - 3.1.10. отделните елементи на механизма за повдигане - носещите елементи (въжета, вериги, зъбни гребени, подедни винтове, хидравлични цилиндри) и тяхното водене и закрепване; двигателя, редуктора, спирачката и задвижващите елементи;
  - 3.1.11. шахтените и кабинните врати;
  - 3.1.12. органите за управление в кабината;
  - 3.1.13. електрообзавеждането на подедника - таблото за управление, главния прекъсвач и възможността му да се заключва в отворено положение с катинар;
  - 3.1.14. хидравличната система - тръбопроводи, маркучи, хидравлични цилиндри, хидромотори и хидравлични помпи, клапани;
- 3.2. веднъж на 3 месеца се проверява за видими с невъоръжено око дефекти металоконструкцията - връзките между отделните елементи на подедника, шарнирните връзки и заварките;
- 3.3. веднъж на 6 месеца се проверява:
- 3.3.1. изправността на устройството за ръчно аварийно задвижване;
  - 3.3.2. захващащият механизъм и аварийната спирачка за видими дефекти;
- 3.4. веднъж годишно се проверява електрическата непрекъснатост на връзката между заземяващата клема и различните части на подедника, които могат да попаднат непреднамерено под напрежение.

Приложение № 5 към чл. 87, ал. 1

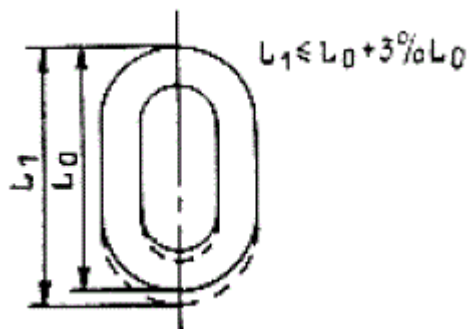
Стоманените въжета на повдигателните съоръжения по чл. 2, ал. 1, т. 5 се бракуват, ако броят на видимите скъсани телчета е повече от определения съгласно таблицата за която и да е дължина на проверявания участък.

Дължина на участъка	3d	6d	30d
Брой на скъсаните телчета в	4	6	8

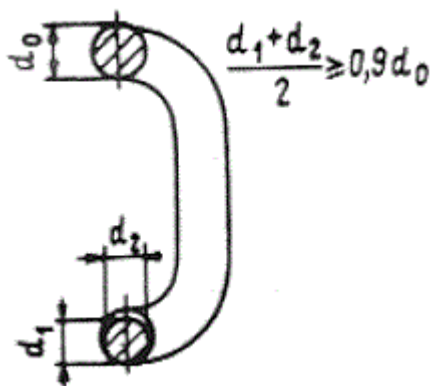
участъка

d - диаметър на въжето.

Приложение № 6 към чл. 88

1. Удължаване на звено

2. Износване на звено

L_0 - първоначална дължина на звеното, mm;

L_1 - увеличена дължина на звеното, mm;

d_0 - първоначален диаметър на звеното, mm;

d_1, d_2 - измерени диаметри на сечението на звеното във взаимно перпендикулярно направление.

Приложение № 7 към чл. 93

Критерии за бракуване на релсов път

1. Релсовите пътища на стоящите кранове се бракуват при констатиране на следните дефекти:

1.1. пукнатини и отчупени парчета с всякакви размери;

1.2. вертикално, хоризонтално или наклонено (вертикално плюс половината хоризонтално) износване на главата на релсата с повече от 15 на сто от размера на неизносен профил.

2. Траверсите на наземни релсови пътища се бракуват при констатиране на следните дефекти или повреди:

2.1. за железобетонни траверси:

2.1.1. отчупени парчета бетон с разкриване на арматурата или отчупени парчета бетон с дължина над 250 mm;

2.1.2. плътни напречни или надлъжни пукнатини с дължина над 100 mm и широчина над 0,3 mm;

2.2. за дървени траверси:

2.2.1. счупени през цялото сечение;

2.2.2. напречни цепнатини с дълбочина над 50 mm и дължина над 200 mm;

2.2.3. дефекти от изгиване на дървото с размер над 60 mm в която и да е посока.

3. Релсови пътища на висящи кранове, товароподемни електрически колички и телфери:

3.1. пукнатини и отчупени парчета с всякакви размери;

3.2. намалена широчина на релсата поради износването и $\leq 0,05B$;

3.3. намалена дебелина на долната (подпорната) част на релсата вследствие на износване $\leq 0,2\delta$ при едновременно огъване на долната част $f_1 \leq 0,15\delta$

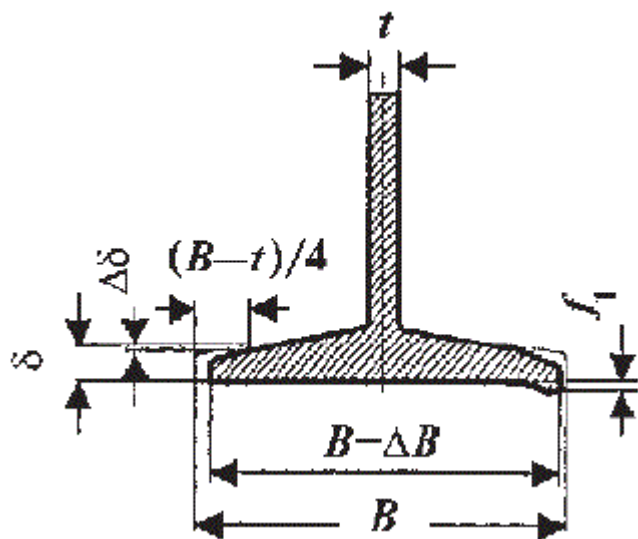

Схема за извършване на измерването на стойността на износване и огъване на монорелса за проверяване на дефекти

B - първоначална дебелина на долната част; ΔB - износване на долната част; t - дебелина на стената; f_1 - огъване на долната част; δ - първоначална дебелина на долната част на разстояние $(B-t)/4$ от края; $\Delta\delta$ - намаляване на дебелината на долната част вследствие на износване.

Приложение № 8 към чл. 53, ал. 4

(Ново - ДВ, бр. 88 от 2014 г.)

Нива на чистота на флуида на елементите на повдигателните съоръжения

Помпи/мотори	Ниско/средно налягане < 140 bar (регулирани >		Високо налягане 140 - 200 bar (ниско/средно налягане при влошени условия)		Много високо налягане > 200 bar (високо налягане при влошени условия)	
	зададен/целеви клас на чистота	ниво на филтрация (в µm)	зададен/целеви клас на чистота	ниво на филтрация (в µm)	зададен целеви клас на чистота	ниво на филтрация (в µm)
Зъбни или пластинкови	20/18/15	20	19/17/14	10	18/16/13	5
Бутални	19/17/14*	10	18/16/13	5	17/15/12	3
Пластинкови с променлив геометричен обем	18/16/13	5	17/15/12	3	Не се изисква	Не се изисква
Бутални с променлив геометричен обем	18/16/13	5	17/15/12	3	16/14/11	3
Задвижвания						
Хидравлични цилиндри	20/18/15	20	19/17/14	10	18/16/13	5
Хидростатични задвижвания	16/15/12	3	16/14/11	3	15/13/10	3
Изпитвателни стендове	15/13/10	3	15/13/10	3	15/13/10	3
Клапани						
Обратни клапани	20/18/15	20	20/18/15	20	19/17/14	10
Управляващи	20/18/15	20	19/17/14	10	18/16/13	5

клапани/разпределители						
Стандартни клапани за управление на дебит	20/18/15	20	19/17/14	10	18/16/13	5

*Пример: В код 19/17/14 първата цифра показва броя на частиците в 100 ml, по-големи от 4 µm, втората цифра е броят на частиците в 100 ml, по-големи от 6 µm, третата цифра е броят на частиците в 100 ml, по-големи от 14 µm.

Класифицирането става по следната таблица:

Клас	Брой частици в 100 ml	
	от	до
0	0	1
1	1	2
2	2	4
3	4	8
4	8	16
5	16	32
6	32	64
7	64	130
8	130	250
9	250	500
10	500	1000
11	1000	2000
12	2000	4000
13	4000	8000
14	8000	16000
15	16000	32000
16	32000	64000
17	64000	130000

18	130000	250000
19	250000	500000
20	500000	1000000
21	1000000	2000000
22	2000000	4000000
23	4000000	8000000
24	8000000	16000000
25	16000000	32000000
26	32000000	64000000
27	64000000	130000000
28	130000000	250000000